ए-वन् इंग्लिश टीचर

— आत्माराम शेटये एम ए

सेंट्रल प्रकाशन, मुंबई

मूळापासून इंग्रजी शिकणारांसाठी

ए-वन इंग्लिश टीचर

A-1 ENGLISH TEACHER

व्याकरण, रचना, पत्रलेखन, व्यावहारिक
माहिती व शब्दकोषासह

(भाग १ ते २४)

: लेखक :

श्री. आत्माराम सी. शेट्ये,
एम्. ए., एस्. टी. सी., एच्. एच्. एस्.

सेंट्रल प्रकाशन, मुंबई ४

प्रकाशक :

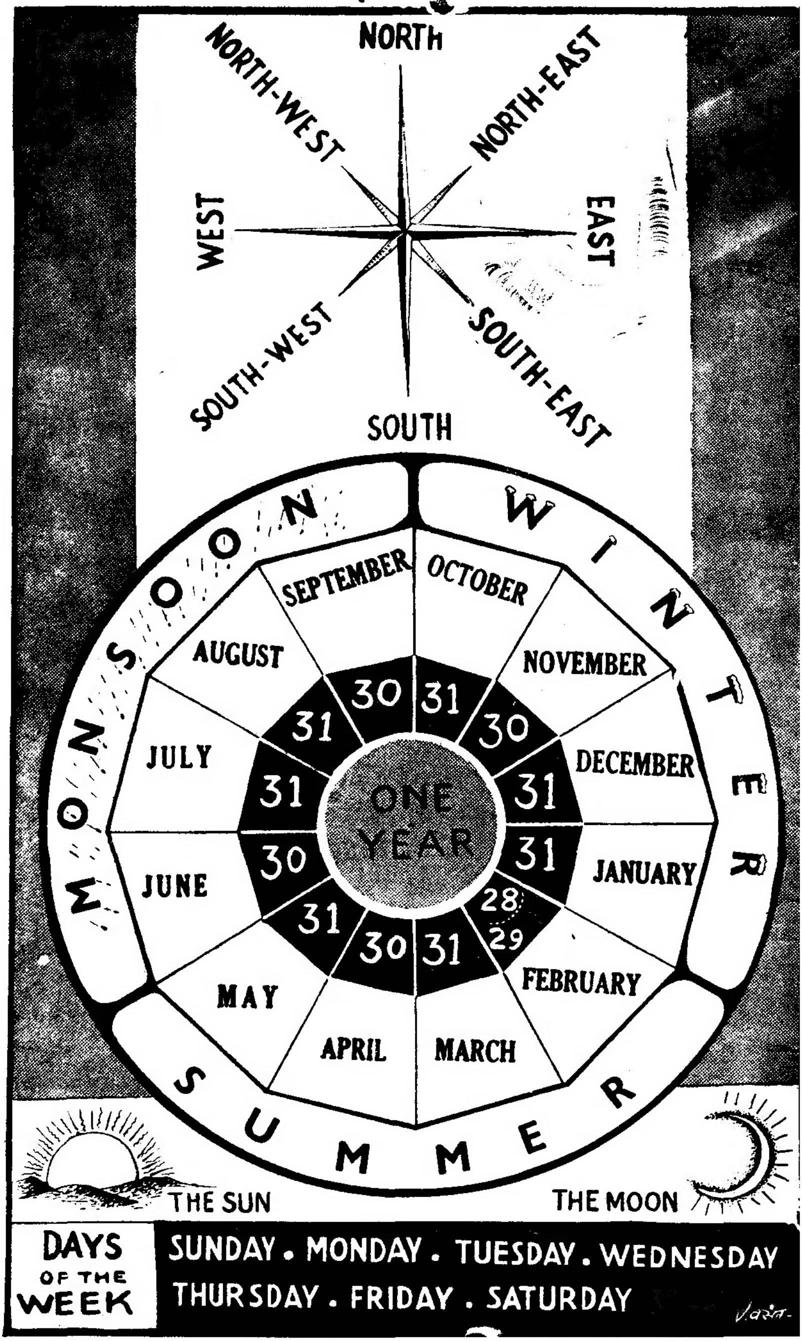
एफ्. बी. बुरहाणपूरवाला
सेंट्रल प्रकाशन,
सिंप्लेक्स बिल्डींग, पाववाला स्ट्रीट,
गिरगांव, मुंबई–४.

आवृत्ति तिसरी : जुलै १९६९

मुद्रक :

शरद कृ. सापळे
रामकृष्ण प्रिंटिंग प्रेस,
त्रिभुवन रोड, गिरगांव, मुंबई ४

अनुक्रमणिका

NORTH
NORTH-WEST
NORTH-EAST
WEST
EAST
SOUTH-WEST
SOUTH-EAST
SOUTH
MONSOON
WINTER
SUMMER
SEPTEMBER
OCTOBER
AUGUST
NOVEMBER
JULY
DECEMBER
JUNE
JANUARY
MAY
FEBRUARY
APRIL
MARCH
30
31
30
31
31
31
30
31
31
28 29
30
31
ONE YEAR
THE SUN
THE MOON
DAYS OF THE WEEK
SUNDAY . MONDAY . TUESDAY . WEDNESDAY
THURSDAY . FRIDAY . SATURDAY

A

a

A

a

APPLE

ॲपल

सफरचंद

अे

B

b

B

b

BOY

बॉय

मुलगा

बी

C

c

C

c

CAT

कॅट

मांजर

सी

D

d

D

d

DOG

डॉग

कुत्रा

डी

E

e

E

e

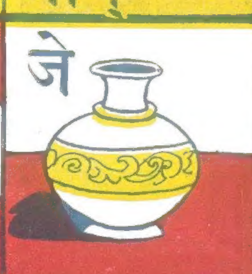
EAGLE

ईगल

गरूडपक्षी

ई

F	f	FOX	
	F	फॉक्स	
	f	कोल्हा	
G	g	GIRL	
	G	गर्ल	
	g	मुलगी	
H	h	HEN	
	H	हेन	
	h	कोंबडी	
I	i	INK	
	I	इंक	
	i	शाई	
J	j	JUG	
	J	जग	
	j	चंबू	

K

K *K* *k*

KITE

काईट

पतंग

L

l *L* *l*

LAMP

लॅंप

दिवा

M

M *M* *m*

MANGO

मॅंगो

आंबा

N

n *N* *n*

NEST

नेस्ट

घरटे

O

O *O* *o*

OX

ऑक्स

बैल

V.

P	p	PARROT	पी
	P	पॅरट	
	p	पोपट	
Q	q	QUEEN	क्यू
	Q	क्वीन	
	q	राणी	
R	r	RAT	आर्
	R	रॅट	
	r	उंदीर	
S	s	SWAN	एस्
	S	स्वान	
	s	हंस	
T	t	TABLE	टी
	T	टेबल	
	t	टेबल	

V.

U	U	UMBRELLA	
	U	अंब्रेला	
	u	छत्री	
V	V	VASE	
	V	व्हेस	
	v	फुलदाणी	
W	W	WATCH	
	W	वॉच	
	w		
X	X	X'MAS	
	X	क्स्मास	
	x	ख्रिस्टमस	
Y Z	Y *y*		
		योक झू	
	y Z	ZEBRA	
	z	झिब्रा झेब्रा	

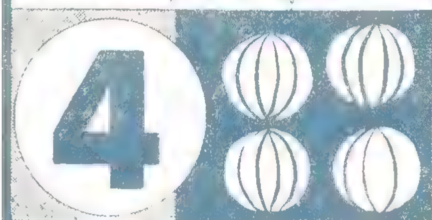
ONE   वन   एक

TWO   टू   दोन

THREE   थ्री   तीन

FOUR   फोर   चार

FIVE   फाइव्ह   पांच

SIX   सिक्स   सहा

SEVEN   सेव्हन   सात

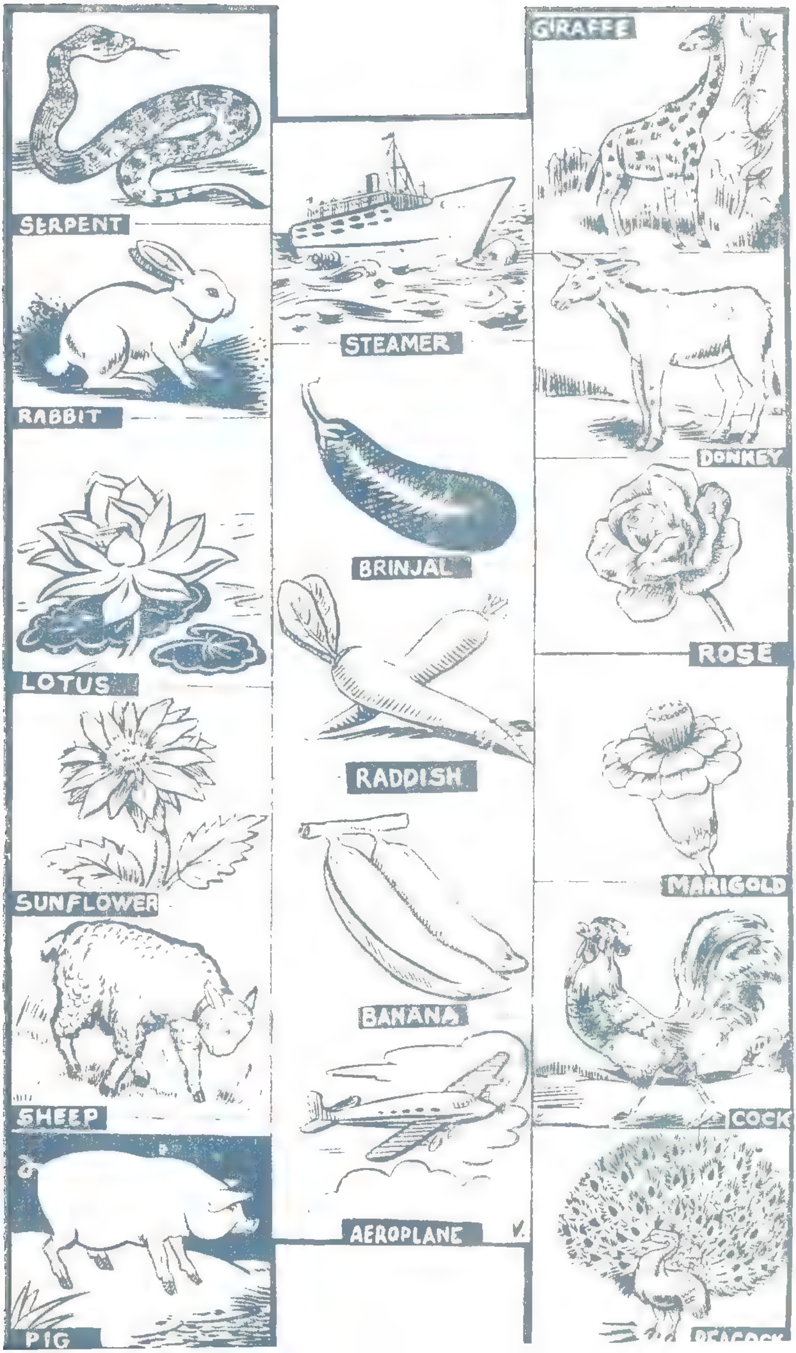
EIGHT   एट   आठ

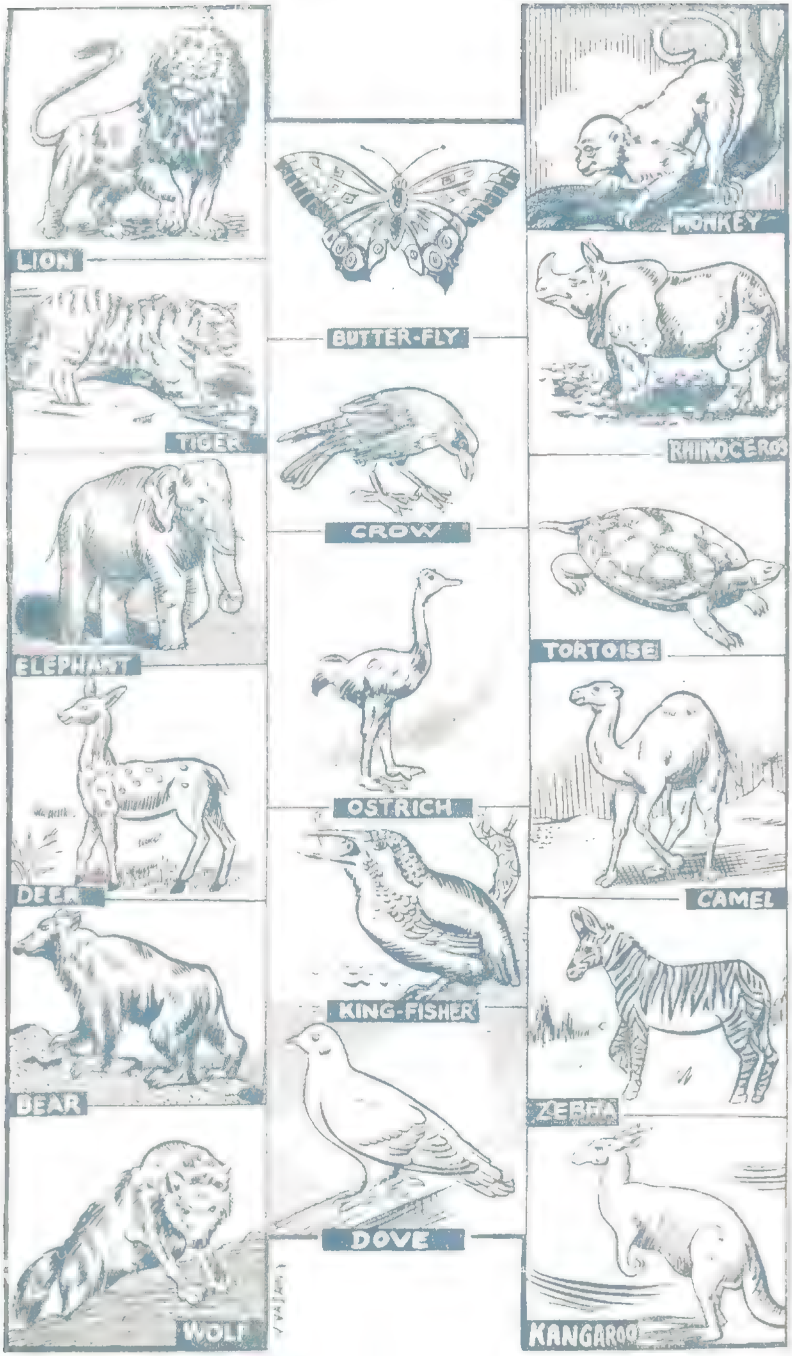
NINE   नाइन   नऊ

TEN   टेन   दहा

SERPENT
RABBIT
LOTUS
SUNFLOWER
SHEEP
PIG
STEAMER
BRINJAL
RADDISH
BANANA
AEROPLANE
GIRAFFE
DONKEY
ROSE
MARIGOLD
COCK

LION
TIGER
ELEPHANT
DEER
BEAR
WOLF
BUTTER-FLY
CROW
OSTRICH
KING-FISHER
DOVE
MONKEY
RHINOCEROS
TORTOISE
CAMEL
ZEBRA
KANGAROO

ए-वन् इंग्लिश टीचर

धडा पहिला

ए बी सी डी परिचय

प्रास्ताविक,

मित्रहो, आजपासून आपण एक नवी भाषा शिकणार आहोत. त्या भाषेचं नाव 'इंग्रजी.' इंग्रजी ही आधुनिक युगातील अतिशय समृद्ध अशी भाषा आहे. ती शिकल्यामुळे ज्ञानाच्या अनेकविध शाखांमध्ये सहज संचार करणे आपणांस शक्य होईल.

चला तर, देवाचे नाव घेऊन आणि गुरुजनांचे स्मरण करून आपण इंग्रजीचं अध्ययन सुरू करूया.

प्रथम ए बी सी डी आदि मूळाक्षरांची ओळख करून घेतली पाहिजे. त्यासाठी आपल्या हातातील पुस्तकाच्या नावाकडे पहा.

काय नाव आहे त्याचं ! 'ए-वन् इंग्लिश टीचर.' होय ना ! या पुस्तकाच्या ह्या नावातील 'ए' हे अक्षर आहे ना ते इंग्रजीमध्ये 'A' असं लिहितात व 'a' असंही लिहितात. म्हणजे अक्षर एकच पण आकार मात्र दोन. त्यापैकी पहिला आकार जो आहे त्याला 'कॅपिटल' म्हणजे मोठा म्हणायचं व दुसऱ्याला 'स्मॉल' किंवा लहान असं म्हणायचं.

या लिपीला 'रोमन' लिपी असं नाव आहे.

याशिवाय 'ए' हे अक्षर आणखीही दोन प्रकारे लिहितात. ते लिहिण्याच्या पद्धतीला 'इटॅलिक' लिपी असं म्हणतात. ही धावती लिपी होय. तिच्यामध्ये देखील कॅपिटल व स्मॉल असा भेद आहेच. ही लिपी विशेषतः लेखनासाठी व वर सांगितलेली रोमन लिपी पुस्तके छापण्यासाठी उपयोगात आणतात.

आता वर सांगितलेली माहिती नीट ध्यानात यावी म्हणून सोबतची आकृती पहा बरं.

इंग्रजी लिप्या व अंक

A	a	*A*	*a*	ए
B	b	*B*	*b*	बी
C	c	*C*	*c*	सी
D	d	*D*	*d*	डी
E	e	*E*	*e*	ई
F	f	*F*	*f*	एफ्
G	g	*G*	*g*	जी
H	h	*H*	*h*	एच्
I	i	*I*	*i*	आय्
J	j	*J*	*j*	जे
K	k	*K*	*k*	के
L	l	*L*	*l*	एल्
M	m	*M*	*m*	एम्

1	2	3	4	5
वन्	टु	थ्री	फोर	फाइव्ह

इंग्रजी लिप्या व अंक

N	n	*N*	*n*	एन्
O	o	*O*	*o*	ओ
P	p	*P*	*p*	पी
Q	q	*Q*	*q*	क्यू
R	r	*R*	*r*	आर्
S	s	*S*	*s*	एस्
T	t	*T*	*t*	टी
U	u	*U*	*u*	यू
V	v	*V*	*v*	व्ही
W	w	*W*	*w*	डब्ल्यू
X	x	*X*	*x*	एक्स्
Y	y	*Y*	*y*	वाय्
Z	z	*Z*	*z*	झेड्
6 सिक्स्	7 सेव्हन्	8 एट्	9 नाइन्	10 टेन्

सोबतच्या आकृतीकडे पाहिलंत ? किती अक्षरं आहेत तिथं ? नीट मोजा.

ए, बी, सी, डी, इ, एफ्, जी, एच्, आय्, जे, के, एल्, एम्, एन्, ओ, पी, क्यू, आर्, एस्, टी, यू, व्ही, डब्ल्यू, एक्स, वाय् व शेवटचं अक्षर झेड्. म्हणजे एकूण २६ अक्षरं झाली. ह्या २६ अक्षरांवरच इंग्रजी भाषेची सारी शब्दरचना उभी आहे.

आता थोडे आकडे अभ्यासू.

आपल्या पुस्तकाच्या नावातील 'वन्' हा आकडा कसा लिहितात पहा बरं. '1' 'वन्' असा. ह्या 'वन्'चा अर्थ होतो 'एक'.

याचप्रमाणं पुढील आकडे पाहू.

	2	टू	म्हणजे	दोन
	3	थ्री	,,	तीन
	4	फोर्	,,	चार
	5	फाइव्ह	,,	पाच
	6	सीक्स्	,,	सहा
	7	सेव्हन्	,,	सात
	8	एट्	,,	आठ
	9	नाईन्	,,	नऊ
व	0	झीरो	,,	शून्य

म्हणजे एक ते नऊपर्यंत नऊ आकडे व दहावं शून्य. ह्या दहा चिन्हांनी आपण हवी तेवढी संख्या लिहू शकतो.

याचा अर्थ, इंग्रजी भाषेतील सव्वीस मूळाक्षरं व दहापर्यंतचे आकडे आपल्या परिचयाचे झाले. आता पृष्ठ ११ वरील आकृतीकडे पहा. इंग्रजी अक्षरे व त्यांचे उच्चार समजण्यासाठी ही आकृती नीट अभ्यासा. पुढे शब्द बनवतांना तिचा फार उपयोग होईल. आता या सर्व माहितीच्या आधारे आपण मराठी मूळाक्षरं व बाराखड्या इंग्रजीमध्ये कशा लिहिता येतील ते पाहूया.

प्रथम मूळाक्षरं व स्वर घेऊ.

(इंग्रजी अक्षरे व त्यांचे उच्चार)

अक्षराचे नाव	तिरतिराळे उच्चार	अक्षराचे नाव	तिरतिराळे उच्चार
अे	अ, आ, अॅ, ऑ, ए	एन्	न्, ण्
बी	ब्	ओ	ओ, ऑ, अ, उ
सी	क् स्	पी	प्.
डी	ड्, द्	क्यू	क्, क्व्
ई	ए, ई, अ	आर्	र्
एफ्	फ्	एस्	स्, ज्, झ्
जी	ग्, ज्	टी	त्, ट्
एच्	ह्	यू	अ, उ, य्
आय्	इ, आय्, अ	व्ही	व्ह्, व्
जे	ज्	डब्ल्यू	व्, ऊ
के	क्	एक्स्	क्स् क्झ् •
एल्	ल्, ळ्	वाय	य्
एम्	म्	झेड्	झ्

मराठी स्वर—इंग्रजीमधून

अ	आ	इ	ई	उ	ऊ
A	A	I	EE	U	OO
ए	ऐ	ओ	औ	अं	अः
E	AI	O	AU	AM	Aha

मराठी मुळाक्षरे

क	ख	ग	घ	ङ
Ka	Kha	Ga	Gha	N
च	छ	ज	झ	ञ
Cha	Chha	Ja	Jha	N
ट	ठ	ड	ढ	ण
Ta	Tha	Da	Dha	Na
त	थ	द	ध	न
Ta	Tha	Da	Dha	Na
प	फ	ब	भ	म
Pa	Pha	Ba	Bha	Ma

य	र	ल	व
Ya	Ra	La	Va
श	ष	स	ह
Sha	Shha	Sa	Ha

ळ	क्ष	ज्ञ
La	Ksha	Dnya

आणि ह्यानंतर मराठी बाराखडी क का पासून ज्ञ ज्ञा पर्यंत.

मराठी—इंग्रजी बाराखड्या

क	का	कि	की	कु	कू	के	कै	को	कौ	कं	कः
ka	ka	ki	kee	ku	koo	ke	kai	ko	kau	kam	kah
ख	खा	खि	खी	खु	खू	खे	खै	खो	खौ	खं	खः
kha	kha	khi	khee	khu	khoo	khe	khai	kho	khau	kham	khah
ग	गा	गि	गी	गु	गू	गे	गै	गो	गौ	गं	गः
ga	ga	gi	gee	gu	goo	ge	gai	go	gau	gam	gah
घ	घा	घि	घी	घु	घू	घे	घै	घो	घौ	घं	घः
gha	gha	ghi	ghee	ghu	ghoo	ghe	ghai	gho	ghou	gham	ghah
ङ	ङा	ङि	ङी	ङु	ङू	ङे	ङै	ङो	ङौ	ङं	ङः
na	na	ni	nee	nu	noo	ne	nai	no	nau	nam	nah
च	चा	चि	ची	चु	चू	चे	चै	चो	चौ	चं	चः
cha	cha	chi	chee	chu	choo	che	chai	cho	chau	cham	chah
छ	छा	छि	छी	छु	छू	छे	छै	छो	छौ	छं	छः
chha	chha	chhi	chhee	chhu	chhoo	chhe	chhai	chho	chhou	chham	chhah
ज	जा	जि	जी	जु	जू	जे	जै	जो	जौ	जं	जः
ja	ja	ji	jee	ju	joo	je	jai	jo	jau	jam	jah

झ	झा	झि	झी	झु	झू	झे	झै	झो	झा	झं	झः
jha	jha	jhi	jhee	jhu	jhoo	jhe	jhai	jho	jhau	jham	jhah
ञ	ञा	ञि	ञी	ञु	ञू	ञे	ञै	ञो	ञौ	ञं	ञः
na	na	ni	nee	nu	noo	ne	nai	no	nau	nam	nah
ट	टा	टि	टी	टु	टू	टे	टै	टो	टौ	टं	टः
ta	ta	ti	tee	tu	too	te	tai	to	tau	tam	tah
ठ	ठा	ठि	ठी	ठु	ठू	ठे	ठै	ठो	ठौ	ठं	ठः
tha	tha	thi	thee	thu	thoo	the	thai	tho	thau	tham	thah
ड	डा	डि	डी	डु	डू	डे	डै	डो	डौ	डं	डः
da	da	di	dee	do	doo	de	dai	do	dau	dam	dah
ढ	ढा	ढि	ढी	ढु	ढू	ढे	ढै	ढो	ढौ	ढं	ढः
dha	dha	dhi	dhee	dhu	dhoo	dhe	dhai	dho	dhau	dham	dhah
ण	णा	णि	णी	णु	णू	णे	णै	णो	णौ	णं	णः
na	na	ni	nee	nu	noo	ne	nai	no	nau	nam	nah
त	ता	ति	ती	तु	तू	ते	तै	तो	तौ	तं	तः
ta	ta	ti	tee	tu	too	te	tai	to	tau	tam	tah
थ	था	थि	थी	थु	थू	थे	थै	थो	थौ	थं	थः
4ha	tha	thi	thee	thu	thoo	the	thai	tho	thau	tham	thah

द	दा	दि	दी	दु	दू	दे	दै	दो	दौ	दं	दः
da	da	di	dee	du	doo	de	dai	do	dau	dam	dah
ध	धा	धि	धी	धु	धू	धे	धै	धो	धौ	धं	धः
dha	dha	dhi	dhee	dhu	dhoo	dhe	dhai	dho	dhau	dham	dhah
न	ना	नि	नी	नु	नू	ने	नै	नो	नौ	नं	नः
na	na	ni	nee	nu	noo	ne	nai	no	nau	nam	nah
प	पा	पि	पी	पु	पू	पे	पै	पो	पौ	पं	पः
pa	pa	pi	pee	pu	poo	pe	pai	po	pau	pam	pah
फ	फा	फि	फी	फु	फू	फे	फै	फो	फौ	फं	फः
pha	pha	phi	phee	phu	phoo	phe	phai	pho	phau	pham	phah
ब	बा	बि	बी	बु	बू	बे	बै	बो	बौ	बं	बः
ba	ba	bi	bee	bu	boo	be	bai	bo	bau	bam	bah
भ	भा	भि	भी	भु	भू	भे	भै	भो	भौ	भं	भः
bha	bha	bhi	bhee	bhu	bhoo	bhe	bhai	bho	bhau	bham	bhah
म	मा	मि	मी	मु	मू	मे	मै	मो	मौ	मं	मः
ma	ma	mi	mee	mu	moo	me	mai	mo	mau	mam	mah
य	या	यि	यी	यु	यू	ये	यै	यो	यौ	यं	यः
ya	ya	yi	yee	yu	yoo	ye	yai	yo	yau	yam	yah
र	रा	रि	री	रु	रू	रे	रै	रो	रौ	रं	रः
ra	ra	ri	ree	ru	roo	re	rai	ro	rau	ram	rah

ल	ला	लि	ली	लु	लू	ले	लै	लो	लौ	लं	लः
la	la	li	lee	lu	loo	le	lai	lo	lau	lam	lah
व	वा	वि	वी	वु	वू	वे	वै	वो	वौ	वं	वः
wa	wa	wi	wee	wu	woo	we	wai	wo	wau	wam	wah
श	शा	शि	शी	शु	शू	शे	शै	शो	शौ	शं	शः
sha	sha	shi	shee	shu	shoo	she	shai	sho	shau	sham	shah
ष	षा	षि	षी	षु	षू	षे	षै	षो	षौ	षं	षः
sha	sha	shi	shee	shu	shoo	she	shai	sho	shau	sham	shah
स	सा	सि	सी	सु	सू	से	सै	सो	सौ	सं	सः
sa	sa	si	see	su	soo	se	sai	so	sau	sam	sah
ह	हा	हि	ही	हु	हू	हे	है	हो	हौ	हं	हः
ha	ha	hi	hee	hu	hoo	he	hai	ho	hau	ham	hah
ळ	ळा	ळि	ळी	ळु	ळू	ळे	ळै	ळो	ळौ	ळं	ळः
la	la	li	lee	lu	loo	le	lai	lo	lau	lam	lah
क्ष	क्षा	क्षि	क्षी	क्षु	क्षू	क्षे	क्षै	क्षो	क्षौ	क्षं	क्षः
ksha	ksha	kshi	kshee	kshu	kshoo	kshe	kshai	ksho	kshau	ksham	kshah
ज्ञ	ज्ञा	ज्ञि	ज्ञी	ज्ञु	ज्ञू	ज्ञे	ज्ञै	ज्ञो	ज्ञौ	ज्ञं	ज्ञः
dnya	dnya	dnyi	dnyee	dnyu	dnyoo	dnye	dnyai	dnyo	dnyau	dnyam	dnyah

धडा दुसरा

शब्द व त्यांच्या जाती

मागील धड्यात आपण इंग्रजी मुळाक्षरे शिकलो व त्याचबरोबर काही आकड्याचीही ओळख करून घेतली. आता, या धड्यात आपणांस शब्दांच्या जाती ज्याला इंग्रजीत 'दि पार्टस् ऑफ स्पीच' (The parts of speech) म्हणतात–समजून घ्यावयाच्या आहेत.

मराठीप्रमाणे इंग्रजी भाषेतदेखील शब्दांच्या आठ जाती आहेत. त्या पुढीलप्रमाणे—

1	A	Noun	ए नाऊन्	नाम
2	A	Verb	ए व्हर्ब्	क्रियापद
3	A	Pronoun	ए प्रोनाऊन्	सर्वनाम
4	An	Adjective	ॲन् ॲड्जेक्टिव्ह	विशेषण
5	An	Adverb	ॲन् ॲड्व्हर्ब्	क्रियाविशेषण
6	A	Conjunction	ए कंजंक्शन	उभयान्वयी अव्यय
7	A	Preposition	ए प्रेपोझिशन	शब्दयोगी अव्यय
8	An	Interjection	ॲन् इंटर्जेक्शन	केवलप्रयोगी अव्यय

(१) सर्व प्रथम **नाम** किंवा **नाऊन्** (Noun)

कुठल्याही व्यक्तीचा, वस्तूचा अथवा कल्पनेचा उल्लेख करण्याकरिता जो शब्द वापरतात त्याला **नाम** असे म्हणतात. उदाहरणार्थ:—

1 A Book ए बुक् = पुस्तक
2 A Hook ए हुक् = खिळा
3 A Crowd ए क्राऊड् = जमाव

(२) **क्रियापद** किंवा **व्हर्ब्** (Verb)

क्रिया दाखविणारा शब्द म्हणजे **क्रियापद**. उदाहरणार्थ:—

1 To come टु कम् = येणे
2 To read टु रीड = वाचणे
3 To write टु राइट् = लिहिणे

(३) सर्वनाम किंवा प्रोनाऊन् (Pronoun)

एकाच नामाचा वारंवार उल्लेख होऊ नये म्हणून त्या नामाऐवजी वापरला जाणारा शब्द म्हणजे सर्वनाम होय. उदाहरणार्थ :—

1 I आय् (नेहमी कॅपिटल) = मी
2 He ही = तो
3 They दे = ते, त्या किंवा ती

(४) विशेषण किंवा ॲड्जेक्टिव्ह (Adjective)

नामाच्यासंबंधी अधिक माहिती सांगणारा किंवा त्याच्या अर्थात भर घालणारा व म्हणूनच त्याच्या निदर्शनशक्तीस मर्यादित करणारा शब्द म्हणजे विशेषण होय. उदाहरणार्थ :—

1 Good गुड् = चांगला
2 Bad बॅड् = वाईट
3 Tall टॉल् = उंच

(५) क्रियाविशेषण किंवा ॲड्व्हर्ब् (Adverb)

जे काम कोणतेही विशेषण नामाच्या किंवा सर्वनामाच्या बाबतीत करते तेच काम क्रियाविशेषण क्रियापदासंबंधी, विशेषणासंबंधी किंवा दुसऱ्या क्रियाविशेषणासंबंधी करते. उदाहरणार्थ :—

1 Slowly स्लोली = हळूहळू
2 Really रिअली = खरोखर
3 Very fast व्हेरी फास्ट= अतिशय जलद

(६) उभयान्वयी अव्यय किंवा कंजंक्शन (Conjunction)

दोन शब्द किंवा वाक्यांश किंवा लहान लहान वाक्ये जोडणारा जो शब्द त्याला उभयान्वयी अव्यय असे म्हणतात. उदाहरणार्थ :—

1 If इफ् = जर
2 But बट् = परंतु
3 And अँड् = आणि

(७) शब्दयोगी अव्यय किंवा प्रेपोझिशन् (Preposition)

नामांचा किंवा सर्वनामांचा संबंध वाक्याशी जोडणाऱ्या शब्दांना शब्दयोगी अव्यय असे म्हणतात. उदाहरणार्थ :—

1 In इन् = आत
2 On ऑन् = वर
3 Near निअर= जवळ

आणि आता—शेवटचा प्रकार

(८) केवलप्रयोगी अव्यय किंवा इंटर्जेक्शन् (Interjection)

भावनातिरेकामुळे, माणसाच्या तोंडून एकाएकी निघणाऱ्या उद्गारवाचक शब्दांना केवलप्रयोगी अव्यय असे म्हणतात. उदाहरणार्थ :—

1 Alas ! अलास् = अरेरे !
2 Hallo ! हलो = अरे वा !
3 Bravo ! ब्राव्हो = शाबास !

धडा तिसरा

नाम—अधिक विचार

नामांचे एकूण प्रकार पाच.

1 A Proper Noun (ए प्रॉपर नाऊन) विशेषनाम
2 A Common Noun (ए कॉमन नाऊन) सामान्यनाम
3 A Collective Noun (ए कलेक्टीव्ह नाऊन) समुदायवाचक नाम
4 A Material Noun (मटेरिअल नाऊन) पदार्थवाचक नाम
5 An Abstract Noun (ॲन ॲबस्ट्रॅक्ट नाऊन) भाववाचक नाम

या प्रत्येकाची काही उदाहरणें पाहू.

(1) A Proper Noun (**विशेषनाम**)

जसे:—(१) **Dilip** was a king (दिलीप वाज ए किंग) दिलीप हा एक राजा होता.

(२) **The Ganges** is a sacred river (दि गॅंजेस् इज ए सेक्रेड रिव्हर) 'गंगा' ही पवित्र नदी आहे.

वरील वाक्यांतील **दिलीप** किंवा **गंगा** ही विशेषनामे होत.

(2) A Common Noun (**सामान्य नाम**)

जसे :— वरील वाक्यातील **राजा** किंवा **नदी** ही सामान्य नामे होत.

(3) A Collective Noun (**समुदायवाचक नाम**)

जसे :— A herd of cattle is grazing (ए हर्ड ऑफ कॅट्ल् इज ग्रेझींग) गायीगुरांचा **कळप** चरत आहे.

या वाक्यातील **कळप** (herd) हा शब्द समुदायवाचक आहे.

(4) A Material Noun (**पदार्थवाचक नाम**)

जसे :— Grow more corn (ग्रो मोअर कॉर्न) अधिक **धान्य** पिकवा. यातील **धान्य** हा शब्द पदार्थवाचक नामाचे उदाहरण होय.

(5) An Abstract Noun (**भाववाचक नाम**)

जसे :— Honesty is the best policy (ऑनेस्टी इज दि बेस्ट पॉलिसी) प्रामाणिकपणा हा सर्वोत्तम गुण होय.

इथे **प्रामाणिकपणा** हे भाववाचक नाम.

नामाचे वचन Noun-Number (नाऊन नम्बर)

इंग्रजीमध्ये शब्दांचे अनेकवचन पुढीलप्रमाणे केले जाते.

(१) सर्वसाधारणपणे इंग्रजीमध्ये असेच शब्द आहेत की, ज्यांच्यापुढे 'S' (एस्) हे अक्षर ठेवून त्याचे अनेकवचन साधले जाते.

जसे :— (i) Boy (बॉय्) = (एक) मुलगा
Boys (बॉय्ज्) = (एकापेक्षां अधिक) मुलगे
(ii) Bird (बर्ड्) = (एक पक्षी)
Birds (बर्ड्ज्) = (अनेक) पक्षी

(२) अनेकवचन करण्याचा इंग्रजीतील दुसरा प्रकार म्हणजे **शब्दाच्या अखेरीस** 'es' (इ एस) ही दोन अक्षरे जोडणे. मात्र ज्या शब्दाच्या शेवटी मूळचाच एस् (s), एक्स् (x), एस् एच् (sh) किंवा सी एच् (ch) असतो, अशाच शब्दांचे अनेकवचन याप्रमाणे होऊ शकते. उदाहरणार्थ :—

(i) Class (क्लास्) = (एक) वर्ग
Classes (क्लासेस्) = (अनेक) वर्ग
(ii) Fox (फॉक्स्) = (एक) कोल्हा
Foxes (फॉक्सेस्) = (अनेक) कोल्हे
(iii) Bush (बुश) = (एक) झुडुप
Bushes (बशेस्) = (अनेक) झुडपे
(iv) Bench (बेंच) = (एक) बाक
Benches (बेंचेस्) = (अनेक) बाक

(३) जर एखादा शब्द Y ह्या अक्षराने संपत असेल आणि त्या Y च्या अगोदरचे अक्षर व्यंजन असेल तर त्या शब्दाचे अनेकवचन करतेवेळी Y चा I होतो व पुढे es ही अक्षरे येतात. उदाहरणार्थ :—

(i) Army (आर्मी) = सैन्य
Armies (आर्मीज्) = सैन्ये
(ii) Duty (ड्यूटी) = कर्तव्य
Duties (ड्यूटीज्) = कर्तव्ये

परंतु y च्या अगोदर एखादा स्वर असेल तर मात्र त्या शब्दाचे अनेकवचन y च्या पुढे s हे अक्षर जोडूनच होते.

जसे :— (i) Day (डे) = दिवस
Days (डेज्) = अनेक दिवस
(ii) Ray (रे) = किरण
Rays (रेज्) = अनेक किरणे

(४) जर एखादा नामवाचक शब्द 'f' किंवा 'fe' ह्या अक्षरांनी संपत असेल तर त्या शब्दाचे अनेकवचन करतेवेळी f किंवा 'fe' ही अक्षरे ves मध्ये बदल पावतात.

जसे :— (i) Wife (वाइफ्) = पत्नी
Wives (वाइव्ज्) = अनेक पत्नी
(ii) Wolf (वुल्फ) = लांडगा
Wolves (वुल्वूज्) = लांडगे

(iii) Calf (काफ्) = वासरू
Calves (काव्ज्) = वासरे
(iv) Thief (थीफ्) = चोर
Thieves (थीव्ज्) = अनेक चोर

अपवाद :— वरील नियमांना काही अपवादही आहेत. कसे ते पहा.

	एकवचन		अनेकवचन
(i) Tooth	(टूथ) = दात	Teeth	(टीथ) = अनेक दात
Foot	(फूट) = पाय	Feet	(फीट) = अनेक पाय
Goose	(गूज) = राजहंस	Geese	(गीज) = अनेक राजहंस
Man	(मॅन्) = माणूस	Men	(मेन्) = माणसे
Woman	(वुमन्) = स्त्री	Women	(विमेन्) = स्त्रिया
Mouse	(माऊस्) = उंदीर	Mice	(माइस्) = अनेक उंदीर

अपवादातील दुसरा प्रकार पहा :—

Ox	ऑक्स = बैल	Oxen	ऑक्सन् = अनेक बैल
Child	चाइल्ड = मूल	Children	चिल्ड्रन् = मुले
Brother	ब्रदर = भाऊ	Brethren	ब्रेद्रेन = अनेक भाऊ

तिसऱ्या अपवादामध्ये पुढील शब्दांची दोन्ही वचने सारखीच

Deer	डीअर = हरिण	Deer	डीअर = हरण
Sheep	शीप् = मेंढी	Sheep	शीप् = मेंढ्या
Fish	फीश = मासा	Fish-Fishes	फीश-फीशेस = मासे
Swine	स्वाइन् = डुक्कर	Swine	स्वाइन् = डुक्कर
Dozen	डझन = डझन	Dozen / Dozens	डझन / डझन्स = डझन
People	पीपल = लोक	People	पीपल = अनेक लोक
Fruit	फ्रुट = फळ	Fruit	फ्रुट = फळे

मात्र, Fish, Dozen, Peop'e, Fruit इत्यादि शब्दांचे अनेकवचन Fishes, Dozens, Peoples, Fruits असेही होते. पण त्या त्या वस्तूंचे वेगवेगळे प्रकार असतील तरच. उदाहरणार्थ :—

अनेक तऱ्हांचे लोक = Peoples पीपल्स्
,, ,, मासे = Fishes फिशेस्

धडा चवथा

नामाचा लिंगविचार

Noun-Gender (नाऊन जेन्डर)

इंग्रजीमध्ये नामांची चार लिंगे संभवतात. (१) पुल्लिंग (२) स्त्रीलिंग (३) नपुंसकलिंग व (४) सामान्यलिंग.

इंग्रजीमध्ये लिंगाला Gender (जेन्डर) असे म्हणतात. त्यावरून वरील चार लिंगाना पुढील नावे आहेत.

(1) Masculine Gender (मॅस्क्युलिन जेन्डर) = पुल्लिंग
(2) Feminine Gender (फेमिनाइन जेन्डर) = स्त्रीलिंग
(3) Neuter Gender (न्यूटर जेन्डर) = नपुंसकलिंग
(4) Common Gender (कॉमन जेन्डर) = सामान्यलिंग)

पुरुष जातीच्या नामवाचक शब्दांना 'पुल्लिंगी', स्त्री जातीच्या नामवाचक शब्दांना 'स्त्रीलिंगी' व निर्जीव वस्तूंना 'नपुंसकलिंगी' शब्द मानतात.

परंतु या व्यतिरिक्त भाषेमध्ये असेही काही नामवाचक शब्द असतात की ज्यांचे लिंग संदर्भावरून ओळखले जाते. कारण असे शब्द पुल्लिंगी व स्त्रीलिंगी-दोन्ही प्रकारच्या नामांना 'सामान्य' असतात.

या सर्व लिंगांची उदाहरणे पुढीलप्रमाणे :—

(1) Masculine Gender (पुल्लिंगी)

Man मॅन = पुरुष किंवा Boy बॉय = मुलगा

Father फादर = वडील किंवा Uncle अंकल = काका

(2) Femine Gender (स्त्रीलिंगी)

Woman वुमन = बाई किंवा Girl गर्ल = मुलगी

Mother मदर = आई किंवा Aunt आँट = काकी

(3) Neuter Gender (नपुंसकलिंगी)

House हाऊस = घर Stone स्टोन = दगड

Leaf लीफ् = पान Field फील्ड = शेत

(4) Common Gender (सामान्य लिंग)

Child चाइल्ड = मूल (मुलगा–मुलगी)

Baby बेबी = लहान मूल (,, ,,)

Teacher टीचर = शिक्षक (पुरुष किंवा स्त्री)

Orphan ऑर्फन् = निराधार मूल (पोरका किंवा पोरकी)

नामांचा विभक्तीविचार

Noun–Case (नाऊन केस)

विभक्ती किंवा Case (केस)

इंग्रजी भाषेमध्ये प्रमुख विभक्त्या तीन मानल्या आहेत. त्या पुढीलप्रमाणे—

(1) The Nominative (दी नॉमिनेटिव्ह) प्रथमा

(2) The Accusative (दी अॅक्युजेटिव्ह) द्वितीया

(3) The Possesive (दी पझेसिव्ह) षष्ठी

यापैकी पहिली विभक्ती ही कर्त्यांची, दुसरी कर्मांची व तिसरी संबंधदर्शक होय.

The hunter chases the tiger (दी हंटर चेजीस दि टायगर) शिकारी वाघाचा पाठलाग करतो.

या वाक्यात hunter (हंटर) शिकारी या शब्दाची प्रथमा विभक्ती

आहे; तसेच tiger (टायगर) वाघ या शब्दाची द्वितीया विभक्ती आहे. कारण पहिला शब्द Hunter हा कर्ता असून दुसरा शब्द Tiger हे त्याचे कर्म आहे.

यावरून हे ध्यानात येईल की, प्रथमा व द्वितीया या विभक्त्यांस इंग्रजीमध्ये प्रत्यय नाहीत. उलट तेथे वाक्यातल्या कार्यावरून त्या त्या शब्दाची विभक्ती ठरते.

शब्दयोगी अव्ययांपुढे येणाऱ्या नामांची व सर्वनामांची इंग्रजीत द्वितीया विभक्तीच समजतात.

जसे :— I went before Ramesh (आय् वेंट बिफोर रमेश) किंवा Dilip went to the Garden (दिलीप वेंट टु दि गार्डन) म्हणजे– मी रमेशपूर्वी गेलो किंवा दिलीप बागेत गेला.

या वाक्यात 'रमेश' आणि 'गार्डन' या नामांच्या मागे अनुक्रमे 'बिफोर' व 'टु' ही शब्दयोगी अव्यये आली आहेत. म्हणून 'रमेश' व 'गार्डन' हे शब्द द्वितीयेत आहेत.

वरील उदाहरणांवरून आपल्या लक्षांत आलेच असेल की, कर्ता हा नेहमी प्रथमेत असतो व कर्म द्वितीयेत.

षष्ठी विभक्ती मात्र नामाला 's (Appostrophe's अॅपास्ट्रॉफी एस्) प्रत्यय लावून करतात. उदाहरणार्थ :—

That is Meena's doll (दॅट् इज् मीनाज डॉल) म्हणजे ती मीनाची बाहुली आहे.

या वाक्यात 'मीना' ह्या नामाच्या पुढे 's (अॅपॉस्ट्रॉफी एस्) लावलेला आहे व त्याची 'षष्ठी' किंवा 'पझेसिव्ह केस' (Possesive Case) साधलेली आहे.

षष्ठी विभक्ती साधण्याचे आणखी काही नियम आहेत ते पुढीलप्रमाणे :—

(१) प्राण्यांच्या नामांना 's (अॅपॉस्ट्रॉफी एस्) लावतात. उदाहरणार्थ A bird's nest (ए बर्डस् नेस्ट) पक्षाचे घरटे.

किंवा The teacher's coat (दि टिचर्स कोट) गुरुजींचा अंगरखा.

(२) ज्या नामांच्या अनेकवचनांना मुळातच 'एस्' प्रत्यय लावलेला असेल त्यांची षष्ठी विभक्ती करतेवेळी नुसती स्वल्पविरामाची खूण (Appostrophe) लावतात. अधिक 'एस्' जोडीत नाहीत.

उदाहरणार्थ:— The boys' books (दि बॉयूज बुक्स) त्या मुलांची पुस्तके. किंवा Birds' nests (बर्ड्स् नेस्ट्स्) पक्ष्यांची घरटी.

(३) अप्राणीवाचक नामांची षष्ठी, त्यांच्या पाठीमागे of (ऑफ = चा, ची, चे) हे शब्दयोगी अव्यय जोडून करतात.

उदाहरणार्थ:— The nib of the pen (दि निब् ऑफ दि पेन) लेखणीचे टोक. किंवा The library of books (दि लायब्ररी ऑफ बुक्स) ग्रंथांचे आगर (ग्रंथालय) किंवा Walls of the house (वॉल्स ऑफ दि हाऊस) घराच्या भिंती.

धडा पाचवा

उपपद विचार

जे. जी. नेस्फील्ड या विद्वान व्याकरणज्ञाच्या मते ए, ॲन् व दि (A, An व The) ही उपपदेदेखील विशेषणांचाच एक भाग होत. त्यापैकी 'The' (दि) हे निश्चितार्थबोधक उपपद असून A व An (ए व ॲन) ही अनिश्चित उपपदे होत. कारण 'दि' ह्या उपपदाने कोणत्यातरी एका निश्चित वस्तुचा बोध होत असतो. तर दुसरी दोन्ही उपपदे ही एकाच जातीच्या सर्व प्राण्यांना किंवा वस्तूंना उद्देशून वापरली जातात. उदाहरणार्थ:— This is a boy (धिस् इज् ए बॉय्) म्हणजे हा मुलगा आहे. (कोणताही 'एक' मुलगा) या उलट This is the boy who met me yesterday (धिस् इज् दि बॉय् हू मेट मी येस्टर्डे) म्हणजे मला काल भेटलेला मुलगा तो हाच. (कोणताहि एक मुलगा नव्हे. विशिष्ट असा एक मुलगा.)

व्यंजनाने सुरुवात होणाऱ्या शब्दाच्या प्रारंभी (A) 'ए' हे उपपद तर स्वराने प्रारंभ होणाऱ्या शब्दाच्या सुरुवातीस (An) 'ॲन' हे उपपद वापरतात.

जसे :— A dog ए डॉग = कुत्रा
A girl ए गर्ल = मुलगी
A man ए मॅन = मनुष्य
व An Aeroplane ॲन एरोप्लेन = विमान
An Ant ॲन ॲण्ट = मुंगी
An Orange ॲन ऑरेंज = संत्रे

अर्थात् इथेही काही अपवाद आहेतच. ते नीट ध्यानात ठेवले पाहिजेत. असे अपवाद पुढीलप्रमाणे —

1 An hour ॲन अवर = एक तास
2 A university ए युनिव्हर्सिटी = विद्यापीठ

पहिल्या उदाहरणात प्रारंभी व्यंजन असले तरी 'एच'चा तिथे उच्चार न होता 'O' (ओ) चा उच्चार होतो म्हणून 'ॲन' हे उपपद योजतात. तर 'युनिव्हर्सिटी' या शब्दात प्रारंभी 'यू' हा स्वर असला तरी त्याचा उच्चार 'Y' च्या उच्चाराप्रमाणे होतो. म्हणून तेथे 'A' हे उपपद योजतात.

The (दि) हे उपपद म्हणजे this, that, these किंवा those ह्या निश्चिततावाचक सर्वनामांचा अल्पाकार (short-form शॉर्ट-फॉर्म होय. तर (A) ए व (An) ॲन ही उपपदे One (वन्) ह्या शब्दाचे अल्पाकार (शॉर्टफॉर्म) होत. म्हणून नेस्फील्डच्या मते ती सर्व विशेषणांचाच एक प्रकार मानली पाहिजेत.

'ए', 'ॲन' व 'दी' बद्दल अधिक माहिती

A व An ही उपपदे एकवचनी सामान्यनामाबरोबर वापरतात. परंतु हे सामान्यनाम जेव्हां अत्यंत विस्तृत अशा अर्थी वापरतात तेव्हां त्यास उपपद लावीत नाहीत.

जसे:—Man is mortal (मॅन् इज् मॉर्टल) मनुष्य (प्राणी) हा मर्त्य आहे.

अनेकवचनी सामान्यनामे जेव्हा एखाद्या विशिष्ट गोष्टीला अनुलक्षून नसतात तेव्हादेखील त्यांना कोणत्याही उपपदाची जरूरी भासत नाही.

जसे :—Hens give eggs (हेन्स गीव्हज एग्ज्) कोंबड्या अंडी देतात.

परंतु 'दि' (the) हे उपपद निश्चितीदर्शक उपपद आहे म्हणून अगोदरच माहीत असलेल्या किंवा ज्याच्याबद्दल पूर्वीच बोलणे झाले आहे अशा वस्तू किंवा व्यक्ती दाखविण्याकरिता the **या उपपदाची जरूरी असते.**

जसे :—My brother gave me a book (माय ब्रदर गेव्ह मी अ बुक) माझ्या भावाने मला एक पुस्तक दिले.

The book is lost (दि बुक इज लॉस्ट) ते पुस्तक हरवले.

'The' चा दुसरा उपयोग

जगातील एकुलत्या एक गोष्टीचा उल्लेख करण्यासाठी 'दि' ह्या उपपदाचा उपयोग करतात. उदाहरणार्थ :—

The sun (दि सन्) = सूर्य
The moon (दि मून्) = चंद्र
The earth (दि अर्थ) = पृथ्वी
The sky (दि स्काय) = आकाश

'The' चा तिसरा उपयोग

एकवचनी नाम जेव्हा समग्र वर्ग किंवा जात दाखविते तेव्हा त्या नामाला उपपद लावतात. उदाहरणार्थ :—

The tiger is cruel (दि टायगर इज क्रुएल) वाघाची जात क्रूर असते.

'The' चा चवथा उपयोग

नामासारखा उपयोग केलेली विशेषणे जेव्हा एखादा समग्र वर्ग दाखवतात तेव्हाही हे उपपद वापरतात. उदाहरणार्थ :—

The rich should help the poor (दि रिच् शूड हेल्प दि पूअर) श्रीमंतांनी गरीबांना मदत करावी.

'The' चा पाचवा प्रयोग

विशेषणाचा 'तम'वाचक भाव (superlative degree) सांगत असता the चा उपयोग करतात. मात्र संबंधी **विशेषणाच्या पुढे** the **वापरीत नाहीत.** उदाहरणार्थ :—

He is the cleverest boy in the class (ही इज दि क्लेव्हरेस्ट बॉय इन् दि क्लास) तो वर्गातील सर्वांत हुशार मुलगा आहे.

परंतु— He is my best friend (ही इज् माय् बेस्ट फ्रेंड) तो माझा सर्वांत चांगला मित्र आहे.

The चा आणखी एक उपयोग

क्रमवाचक विशेषणांपूर्वी the हे उपपद वापरतात.

जसे— She is the first girl to sing (शी इज् दि फर्स्ट गर्ल टु सिंग) गाणाऱ्यांमध्ये ती पहिली मुलगी आहे.

परंतु— My first lesson is done (माय फर्स्ट लेसन इज् डन्) 'माझा पहिला धडा झाला आहे' असे म्हणतात.

धडा सहावा

क्रियापद विचार

Verbs (व्हर्ब्स्)

कर्त्याकडून विशिष्ट क्रिया घडविली गेली हे जो शब्द दाखवतो त्याला व्याकरणामध्ये **क्रियापद** असे म्हणतात. क्रियापदाला इंग्रजीत Verb (व्हर्ब) असे म्हणतात. इंग्रजीमध्ये क्रियापदांचे तीन प्रकार मानले आहेत.

(१) Transitive Verbs (ट्रॅन्झिटिव्ह व्हर्ब्स्) = सकर्मक क्रियापदे
(२) Intransitive Verbs (इंट्रॅन्झिटिव्ह व्हर्ब्स्) = अकर्मक क्रियापदे
व (३) Auxiliary Verbs (ऑक्झिलिअरी व्हर्ब्स्) = सहाय्यक क्रियापदे

To drink टु ड्रिंक = पिणे, To read टु रीड = वाचणे,

To see टु सी = पाहणे **ही पहिल्या प्रकारची उदाहरणे.**

To go टु गो = जाणे To come टु कम् = येणे

To swim टु स्विम = पोहणे **ही दुसऱ्या प्रकारची उदाहरणे** तर

Shall शॅल, Will विल्, Can कॅन्, Have हॅव्, May मे व Must मस्ट **ही तिसऱ्या प्रकारची म्हणजे सहाय्यक क्रियापदांची उदाहरणे होत.**

क्रियापदांचे काळ

Tenses (टेन्सिस्)

वर्तमानकाळ, भूतकाळ व भविष्यकाळ हे तीन प्रमुख काळ होत. त्यांनाच इंग्रजीमध्ये Present tense प्रेझेण्ट टेन्स्, Past Tense पास्ट टेन्स व Future Tense फ्युचर टेन्स् असे म्हणतात.

इंग्रजीतील अत्यंत महत्त्वाची व नेहमीच्या उपयोगांतील To be टु बी = (असणे), To have टु हॅव् = (च्या जवळ असणे) व To do टु डू = (करणे) ही तीन क्रियापदे आपण ह्या तीन काळामध्ये चालवूनच पाहू.

To be **टु बी = असणे**

वर्तमानकाळ (Present Tense)

एकवचन	अनेकवचन
I am आय् ॲम् = (मी आहे)	We are वुई आर = (आम्ही आहो)
You are यू आर = (तू आहेस)	You are यू आर = (तुम्ही आहात)
He, She, It, is ही, शी, इट् इज् = (तो, ती, ते आहे)	They are दे आर = (ते, त्या, ती आहेत)

भूतकाळ Past Tense

I was आय् वाज् (मी होतो)	We were वुई वेअर् (आम्ही होतो)
You were यू वेअर् (तू होतास)	You were यू वेअर् (तुम्ही होता)
He / She / It } was वाज् — होता / होती / होते	They were दे वेअर् (ते, त्या, ती होते, होत्या, होती)

भविष्यकाळ Futur Tense

I shall be आय् शॅल् बी = मी असेन	We shall be वुई शॅल् बी = आम्ही असू
You will be यू विल् बी	You will be यू विल् बी
He / She / It } will be ही शी इट् विल् बी तो, ती, ते असेल	They will be दे विल् बी = ते, त्या, ती असतील

आता To have हे क्रियापद चालवू.

वर्तमानकाळ (Present Tense)

I have आय् हॅव् = मजजवळ आहे	We have वुइ हॅव् = आमच्याजवळ आहे
You have यू हॅव् = तुझ्याजवळ आहे	You have यू हॅव् = तुमच्याजवळ आहे
He / She / It has ही शी इट् = त्याच्या, तिच्या, त्याच्याजवळ आहे	They have दे हॅव् = त्यांच्याजवळ आहे.

भूतकाळ Past Tense

I had अय् हॅड्	We had वुइ हॅड्
You had यू हॅड्	You had यू हॅड्
He, She, It had ही, शी, इट् हॅड्	They had दे हॅड्

भविष्यकाळ Future Tense

I shall have आय् शॅल् हॅव्	We shall have वुइ शॅल् हॅव्
You will have यू विल् हॅव्	You will have यू विल् हॅव्
He, She, It will have ही, शी, इट् विल् हॅव्	They will have दे विल् हॅव्

आता Do = करणे हे क्रियापद तिन्ही काळात चालवू.

वर्तमानकाळ Present Tense

I do आय डू = (मी करतो)	We do वुइ डू = (आम्ही करतो)
You do यू डू = (तू करतोस)	You do यू डू = (तुम्ही करता)
He / She / It does ही, शी, इट् डज् (तो, ती, ते करतो, ते)	They do दे डू = (ते, त्या, ती करतात)

भूतकाळ Past Tense

I did आय् डीड्	We did वुइ डीड्
You did यू डीड्	You did यू डीड्

He She It	did ही, शी, इट् डीड्	They did दे डीड्

भविष्यकाळ Future Tense

I shall do आय् शॅल् डू	We shall do वुइ शॅल् डू
You will do यू विल् डू	You will do यू विल् डू
He / She / It — will do ही, शी, इट विल् डू	They will do दे विल् डू

याप्रमाणे 'do' डू च्या ऐवजी अन्य कोणतेही क्रियापद चालवून दाखविता येते.

जसे :—I go आय् गो — We go वुइ गो वर्तमानकाळ

I went आय् वेन्ट — We went वुइ वेन्ट भूतकाळ

I shall go आय् शॅल् गो We shall go वुइ शॅल् गो भविष्य

याचप्रमाणे अन्यपुरुषी !

वरील उदाहरणांवरून पुढील गोष्टी आपल्या ध्यानात येतील.

(१) भूतकाळ करताना इंग्रजीत सामान्यतः क्रियापदाला ed प्रत्यय लागतो. उदाहरणार्थ : To walk (टु वॉक) = चालणे याचा भूतकाळ walked (वॉक्ड) = चालला, ली, ले.

To play टु प्ले = खेळणे

Played प्लेड = खेळला, ली, ले

(२) क्रियापदाच्या शेवटी जर 'e' असेल तर फक्त 'd' प्रत्यय लागतो. उदाहरणार्थ :

To like टू लाइक् = आवडणे

Liked लाइक्ड् = आवडला, ली, ले

(३) क्रियापदाच्या शेवटी व्यंजन असून त्याच्यामागे एकच स्वर असेल तर ed प्रत्यय लावताना शेवटचे अक्षर दोनदा येते.

उदाहरणार्थ :—

To hop   टु हॉप् = उडी मारणे
Hopped   हॉप्ड्   = उडी मारली
To permit   टु परमिट = परवानगी देणे
Permitted परमिटेड् = परवानगी दिली

(४) क्रियापदाच्या शेवटी Y असेल तर भूतकाळ होत असता त्या y चा i होतो. उदाहरणार्थ :—

To cry   टु क्राय = रडणे
Cried   क्राइड् = रडला, ली, ले
To try   टु ट्राय = प्रयत्न करणे
Tried ट्राइड् = प्रयत्न केला

पण Y च्या मागे स्वर असेल तर मात्र y चा i होत नाही. उदाहरणार्थ वर पाहिलेली क्रियापदें.

To play   टु प्ले = खेळणे
Played प्लेड   = खेळला, ली, ले
To stay   टु स्टे = राहणे
Stayed स्टेड = राहिला, ली, ले

(५) काही क्रियापदांचे भूतकाळ अनियमितपणे होतात; उदाहरणार्थ :—

To say टु से = म्हणणे	Said सेड् = म्हटले
To eat टु इट् = खाणे	Ate एट् = खाल्ले
To stand टु स्टँड = उभे रहाणे	Stood स्टूड = उभी राहिली
To get टु गेट् = मिळणे	Got गॉट = मिळाला
To buy टु बाय् = विकत घेणे	Bought बॉट् = विकत घेतले

(३) काही क्रियापदांची रूपे मात्र भूतकाळी देखील वर्तमानकाळी रूपांप्रमाणेच राहातात.

अशी ' हट्टी ' क्रियापदे ही :—

वर्तमानकाळ	भूतकाळ	
To cut टु कट् = कापणे	Cut	कट् = कापला, ली, ले
To hit टु हिट् = मारणे	Hit	हिट् = मारला
To put टु पुट् = ठेवणे	Put	पुट् = ठेवला ली, ले
To shut टु शट् = बंद करणे	Shut	शट् = बंद केला, ली, ले
To spread टु स्प्रेड = पसरणे	Spread	स्प्रेड् = पसरला, ली, ले

जाता जाता हेही लक्षात ठेवावे की, ज्या क्रियापदांचे भूतकाळ ed प्रत्यय लागून होतात त्यांना weak conjugation (वीक कन्जुगेशन) किंवा Regular (रेग्युलर) Verbs (व्हर्ब्स्) म्हणजे नियमित क्रियापदे असे म्हणतात व ज्यांची भूतकाळी रूपे अनियमितपणे होतात, त्यांना Strong conjugation (स्ट्राँग कन्जुगेशन) किंवा Irregular (इरेग्युलर) Verbs (व्हर्ब्स्) अनियमित क्रियापदे असे म्हणतात.

तसेच भविष्यकाळ करतांना आपण shall व will असे दोन प्रत्यय वापरले. सामान्यतः shall (शॅल्) हा प्रत्यय प्रथम पुरुषी दोन्ही वचनी आणि will (विल्) हा प्रत्यय द्वितीय व तृतीय पुरुषी दोन्ही वचनी वापरतात. मात्र एखाद्या क्रियेवर जोर देऊन बोलावयाचे असेल तर प्रत्यय उलट वापरले जातात व त्याद्वारे निश्चय व्यक्त केला जातो.

जसे :— I will go (आय् विल् गो) मी जाईनच.
He shall speak (ही शॅल स्पीक्) तो बोलेलच.

मुख्य क्रियापदांची रूपे करतांना आपण काही अन्य क्रियापदांची मदत घेतली. जी क्रियापदे दुसऱ्या क्रियापदांना मदत करण्याचे काम करतात त्यांना सहाय्यकारी क्रियापदे असे म्हणतात. इंग्रजीत त्यांना Auxiliary (ऑक्झिलिअरी) असा शब्द आहे. वरीलपैकी to be, to have, to do ही सहाय्यकारी क्रियापदेच होत.

आणखी काही सहाय्यकारी क्रियापदे

Can (कॅन्) Dare (डेअर्) May (मे) Must (मस्ट) Need (नीड्) Ought (ऑट्) व Used to (युज्ड टु) ही वैगुण्य असणारी इंग्रजीतील क्रियापदे. शॅल्, विल्, हॅव् किंवा टु बी या क्रियापदाप्रमाणे यांचे कर्मदेखील मूळ क्रियापदाला सहाय्य करण्याचेच असते. म्हणून यानादेखील काहीजण सहाय्यकारी क्रियापदे (Auxiliary Verbs ऑक्झिलिअरी व्हर्ब्स्) मानतात.

या वैगुण्य असलेल्या क्रियापदांची उदाहरणे व वैशिष्ट्ये पुढीलप्रमाणे आहेत :

(१) Can म्हणजे शक्य होणे किंवा शक्य असणे. या क्रियापदांचा उपयोग फक्त दोन काळातच होतो. एक वर्तमानकाळ व दुसरा भूतकाळ. याची नकारार्थी रूपे Cannot (कॅन्नॉट्) किंवा Can't (काण्ट्) व Could not (कुड नॉट) किंवा Cou'd'nt (कुडण्ट).

वर्तमान काळ

उदा०:—I can swim (आय् कॅन् स्विम्) मी पोहू शकतो.

I can't swim (आय् काण्ट स्विम्) मी पोहू शकत नाही.

भूतकाळ

I could read (आय् कुड् रीड) मी वाचू शकलो.

I could not read (आय् कुड् नॉट रीड) मी वाचू शकलो नाही.

याचप्रमाणे We, You, He, She, It व They यांची रूपे होतात.

याशिवाय परवानगी देण्या-घेण्यासाठीही Can चा उपयोग करतात.

जसे:—Can I go out sir ? (कॅन् आय् गो आऊट सर ?) साहेब मी बाहेर जाऊ शकतो का ?

Yes, you can (येस् यू कॅन) होय, तुम्ही जाऊ शकता.

(२) Dare (डेअर) धाडस करणे किंवा आव्हान देणे.

उदा०:—She dare not go into the dark room (शी डेअर नॉट गो इण्टु डार्क रूम) काळोख्या खोलीत जाण्याचे तिला साहस होत नाही.

I dared him to fight (आय् डेअर्ड हिम् टु फाइट) मी त्याला लढण्याचे आव्हान दिले.

(३) May (मे) परवानगी मागणे–देणे–आशीर्वादार्थी वगैरे. May या क्रियापदाचा भूतकाळ Might असा होतो. याचे निरनिराळे उपयोग पुढीलप्रमाणे—

(१) May I come in ? (मे आय् कम् इन) — विनंती
मी आत येऊ का ?

(२) Yes, you may (येस् यू मे) — परवानगी
हो, तुम्ही येऊ शकता.

(३) No, you may not (नो, यू मे नॉट) — मनाई
नाही, तुम्हास परवानगी नाही.

(४) He may be going away from this village.
(ही मे बी गोईंग अवे फ्रॉम धिस् व्हिलेज) — शक्यता
तो ह्या खेड्यातून जाण्याचा संभव आहे.

(५) We study that we may pass
(वुइ स्टडी दॅट वुइ मे पास) — हेतू
उत्तीर्ण होण्यासाठी आपण अभ्यास करतो.

सूचना किंवा विनंती करण्याची सभ्य तऱ्हा म्हणून कधी कधी Might (माइट) या शब्दाचा उपयोग करतात.

Seeta might like to see the zoo (सीता माइट लाइक् टु सी दि झू) प्राणीसंग्रहालय पाहण्याची सीतेला इच्छा आहे.

(४) Must (मस्ट) जोरदर्शक सर्व काळात याचा उपयोग होतो.

(i) I must go now (आय् मस्ट गो नाऊ) मला आता गेलेच पाहिजे.

(ii) I shall go if I must (आय् शॅल् गो इफ् आय् मस्ट) जरूर असेल तर मला जायलाच हवे.

(iii) I thought that I must help her (आय् थॉट दॅट आय् मस्ट हेल्प हर) मला वाटले मी त्याला मदत करायला हवी.

(५) Need (नीड) गरज असणे.

He needs some help (ही नीडस् सम् हेल्प) त्याला मदतीची गरज आहे.

(६) Ought ऑट

We ought to keep quiet (वुइ ऑट टु कीप् क्वाएट) आपण शांतता राखली पाहिजे.

(७) Used to (युज्ड टु) याचा फक्त भूतकाळी उपयोग होतो.

जसे:— He used to attend Adarsh High School (ही युज्ड टु अटेण्ड आदर्श हायस्कूल) तो आदर्श विद्यालयांत जात असे.

धडा सातवा

सर्वनाम विचार

Pronouns (प्रोनाऊन्स्)

नामाच्या उच्चार वारंवार करावा लागू नये म्हणून त्याऐवजी वापरल्या जाणाऱ्या शब्दास 'सर्वनाम' म्हणतात हे आपणास ठाऊक आहेच. सर्वनामाला इंग्रजीमध्ये Pronouns (प्रोनाऊन्स्) असा शब्द आहे. त्याचे प्रकार पुढीलप्रमाणे :—

(१) Personal Pronouns पर्सनल प्रोनाऊन्स्
= पुरुषवाचक सर्वनामे

(२) Demonstrative Pronouns डेमॉन्स्ट्रेटिव्ह प्रोनाऊन्स्
= दर्शक सर्वनामे

(३) Relative Pronouns रिलेटिव्ह प्रोनाऊन्स्
= संबंधी सर्वनामे

(४) Interrogative Pronouns इंटरॉगेटिव्ह प्रोनाऊन्स
= प्रश्नार्थक सर्वनामे

यांपैकी पुरुषवाचक सर्वनामे ही तीन प्रकारची आहेत, व ती एकवचन (Singular Number सिंग्युलर नंबर) व अनेकवचन Plural Number प्ल्यूरल नंबर) अशी दोन प्रकारे होतात.

त्यांची उदाहरणे आता पाहू. सर्वप्रथम पुरुषवाचक : —

पुरुष Person	एकवचन Singular	अनेकवचन Plural
First फर्स्ट = प्रथम	I आय् = मी	We वुइ = आम्ही
Second सेकंड = द्वितीय	Thou दाऊ You यू } तू	You यू = तुम्ही
Third थर्ड = तृतीय	He = तो She = ती It = ते	They दे = ते, त्या, ती

'Thou' दाऊ हे द्वि. पु. वाचक सर्वनाम हल्ली फारसे वापरात नाही. जुन्या इंग्रजीत मात्र त्याचा सर्रास वापर आढळतो. म्हणून 'तू' ह्या अर्थी You (यू) असा शब्द वापरला तरी चालते. नव्हे, तोच वापरावा.

पुरुषवाचक सर्वनामांची विभक्तीरूपे पुढीलप्रमाणे होतात.

	सर्वनाम	द्वितीया	षष्ठी
प्र. पुरुष	I आय्	Me मी	My माय् किंवा Mine माइन्
	मी	मला	माझा, माझी, माझे
	We वुइ	Us अस्	Our अवर किंवा Ours अवर्स
	आम्ही	आम्हाला	आमचा, आमची, आमचे
द्वि. पुरुष	You यू	You यू	Your यूवर किंवा Yours यूवर्स
	तू किंवा तुम्ही	तुला किंवा	तुझा, तुझी, तुझे
		तुम्हाला	किंवा तुमचा, तुमची, तुमचे

तृ. पुरुष	He ही	Him हिम्	His हिज्
	तो	त्याला	त्याचा, त्याची, त्याचे
	She शी	Her हर	Her हर किंवा Hers हर्स
	ती	तिला	तिचा, तिची, तिचे
	It इट्	It इट्	Its इट्स्
	ते	त्याला	त्याचा, त्याची, त्याचे
	They दे	Them देम	Their देअर किंवा Theirs देअर्स
	ते, त्या, ती	त्यांना	त्यांचा, त्यांची, त्यांचे

आता दर्शक सर्वनामे (Demonstrative Pronouns)

This (धिस्) That (दॅट्) These (डीज्) Those (डोज्) ही सर्वनामे तिन्ही लिंगास उपयोगी पडतात.

जसी :—धिस् म्हणजे हा, ही किंवा हे
दॅट् ,, तो, ती किंवा ते
डीज् ,, हे, ह्या किंवा ही
डोज् ,, ते, त्या किंवा ती

संबंधी सर्वनामे (Relative Pronouns)

Who (हु) Which (व्हिच्) या संबंधी सर्वनामांची विभक्तीरूपे पुढीलप्रमाणे :—

सर्वनाम	**प्रथमा**	**द्वितीया**	**षष्ठी**
Who हु	Who हु	Whom हुम्	Whose हुज्
Which व्हिच्	Which व्हिच्	Which व्हिच्	Whose हुज् किंवा Of which ऑफ् व्हिच्

या दोन सर्वनामांशिवाय That (दॅट्) As (ॲज्) व What (व्हॉट) यांचाही संबंधी सर्वनामे म्हणून उपयोग करतात. या सर्वांची उदाहरणे ही :—

(१) This is the girl who studies with me (धीस् इज दि गर्ल हू स्टडीज् विथ् मी) जी मजबरोबर शिकते तीच ही मुलगी.

(२) This is the way which leads to the school (धिस् इज् दि वे व्हिच् लिडस् टु दि स्कूल)

(३) This is the way that leads to the school (धिस इज् वे दॅट् लिड्स् टु दि स्कूल) अर्थ वरीलप्रमाणेच.

(४) Do as you like (डू ॲज् यू लाईक्) तुला जे आवडेल ते कर.

(५) Do what you like (डू व्हॉट् यू लाईक्) अर्थ वरीलप्रमाणेच.

प्रश्न थंक सर्वनामे

Interrogative Pronouns (इंटरॉगेटिव्ह प्रोनाऊनस्)

Who हू, Whose हूज्, Whome, What व्हॉट् व Which व्हिच्. विशेष म्हणजे या सर्वांची एकवचनी व अनेकवचनी रूपे सारखीच असतात. उदाहरणार्थ :—

(1) Who spoke ? हू स्पोक ? = कोण बोलले ?

(2) Of whome did he speak ? ऑफ् हूम् डिड् ही स्पीक ?
= तो कुणाबद्दल बोलला ?

(3) Whose book is this ? हूज् बुक इज् धिस् ?
= कुणाचे हे पुस्तक ?

(4) What did he say ? व्हॉट् डिड् ही से ?
= तो काय म्हणाला ?

(5) Among the pencils which do you like best ?
अमंग दि पेन्सिलस् व्हिच् डू यू लाइक बेस्ट ?
= त्या पेन्सिलींपैकी कोणती तुला अधिक आवडते ?

धडा आठवा

विशेषण विचार

Adjectives ॲड्जेक्टिव्ज्

विशेषण हे नामाच्या अर्थामध्यें पुढीलप्रमाणे पाच प्रकारे भर घालते.

(१) व्यक्ति किंवा वस्तूच्या परिमाणाचा बोध करून.

(२) ,, ,, ,, गुणाचा ,, ,,

(३) ,, ,, ,, वचनाचा ,, ,,

(४) कोणत्या व्यक्ति किंवा वस्तूसंबंधी बोलावयाचे आहे ते सांगून व

(५) कोणत्या तरी एकाच एक व्यक्ति किंवा वस्तूचा त्या त्या विशिष्ट प्रसंगी उल्लेख करून.

यांनाच इंग्रजीमध्यें :—

(१) Adjectives of Quantity ॲड्जेक्टिव्ज् ऑफ् क्वांण्टिटी

(२) Adjectives of Quality ॲड्जेक्टिव्ज् ऑफ् क्वॉलिटी

(३) Adjectives of Number ॲड्जेक्टिव्ह्व्ज् ऑफ् नंबर

(४) Demonstrative Adjectives डेमॉन्स्ट्रेटिव्ह ॲजेक्टिव्ज्

व (५) Distributive Adjectives डिस्ट्रिब्युटिव्ह ॲड्जेक्टिव्ज्

मराठीमध्ये सर्वसाधारणपणे यांना दोन प्रकारातच विभागले आहे. एक गुणविशेषणे व दुसरा संख्याविशेषणे.

कोणत्याही नामाचा गुण दाखविणाऱ्या शब्दाला गुणविशेषण असे म्हणतात. पुढील गुणविशेषणे पहा.

Adjectives of Quality

A fat girl ए फॅट गर्ल् = जाडी मुलगी

A thin boy ए थिन बॉय = रोड मुलगा

A cruel man ए क्रुएल मॅन = क्रूर मनुष्य

A kind lady ए काइंड लेडी = दयाळू स्त्री

साधारणपणे पुढील विशेषणांच्या जोड्या वारंवार उपयोगात आणल्या जातात.

Black	ब्लॅक	= काळा	White	व्हाइट्	= पांढरा
Long	लॉंग	= लांब	Short	शॉर्ट	= तोकडा
Wild	वाइल्ड	= रानटी	Tame	टेम	= पाळीव
Hot	हॉट	= गरम	Cold	कोल्ड	= थंड
Wet	वेट	= ओला	Dry	ड्राय	= सुका
Wrong	रॉंग	= चूक	Right	राइट	= बरोबर
New	न्यू	= नवा	Old	ओल्ड	= जुना

संख्या विशेषणे

One	वन्	= एक	Two	टू	= दोन
Three	थ्री	= तीन	Four	फोर	= चार
Five	फाइव्ह	= पाच	Six	सिक्स	= सहा
Seven	सेव्हन्	= सात	Eight	एट्	= आठ
Nine	नाइन्	= नऊ	Ten	टेन्	= दहा
Eleven	इलेव्हन्	= अकरा	Twelve	ट्वेल्व	= बारा

Thirteen थर्टीन = तेरा व याचप्रमाणे पुढे Fourteen फोर्टीन = चौदा Fifteen फिफ्टीन् = पंधरा वगैरे, Nineteen नाइन्टीन् = एकोणीसपर्यंत.

Twenty ट्वेण्टी = वीस   Twentyone ट्वेण्टीवन् = एकवीस

Twentynine ट्वेण्टीनाइन = एकोणतीस   Thirty थर्टी = तीस

याचप्रमाणे :—

Forty	फॉर्टी	= चाळीस
Fifty	फिफ्टी	= पन्नास
Sixty	सिक्स्टी	= साठ
Seventy	सेव्हण्टी	= सत्तर
Eighty	एटी	= ऐंशी
Ninety	नाइन्टी	= नव्वद
Hundred	हण्ड्रेड	= शंभर
Thousand	थाऊजण्ड	= हजार

Million मिलियन = दहा लाख
Billion बिलियन् = महा पद्म

वगैरे.

आता काही क्रमवाचक विशेषणे

The first दि फर्स्ट = पहिला
The second दि सेकण्ड = दुसरा
The third दि थर्ड = तिसरा
The fourth दि फोर्थ = चवथा
The fifth दि फिफ्थ = पाचवा
The sixth दि सिक्स्थ = सहावा
The seventh दि सेवन्थ = सातवा
The eighth दि एट्थ = आठवा
The ninth दि नाइन्थ = नववा
The tenth दि टेन्थ = दहावा
The eleventh दि इलेव्हन्थ = अकरावा
The twelvth दि ट्वेल्व्थ = बारावा
The twenty first दि ट्वेण्टीफर्स्ट = एकविसावा
The twenty second दि ट्वेण्टी सेकण्ड = बाविसाव
The forty first दि फॉर्टी फर्स्ट = एकेचाळिसावा
The forty third दि फॉर्टी थर्ड = त्रेचाळिसावा
The sixty first दि सिक्स्टी फर्स्ट = एकसष्टावा
The eighty eighth दि एटी एट्थ् = एठ्यायैंशीवा
The ninety ninth दि नाइण्टी नाइन्थ = नव्याण्णवावा
The hundredth दि हण्ड्रेड्थ = शंभरावा

काही अपूर्णांकी विशेषणे पुढीलप्रमाणे : –

Oneforth वन्फोर्थ = पाव
A quarter ए कार्टर = पाव
Onehalf वन्हाफ् = अर्धा

A half एं हाफ् = अर्धा
Three fourth थ्री फोर्थ = पाऊण

क्रियाविशेषण अव्यय Adverbs (अ‍ॅड्व्हर्ब्स)

नामासंबंधी अधिक माहिती सांगणाऱ्या शब्दाला सर्वनाम असे म्हणतात. त्याचप्रमाणे क्रियापदासंबंधी अधिक माहिती सांगणाऱ्या शब्दाला क्रियाविशेषण म्हणतात. उदाहरणार्थ–अविनाश 'जोराने' पळतो Avinash run fast (अविनाश रन्स फास्ट) इथे 'अविनाश कसा पळतो ?' असे विचारले तर 'जोराने' (fast फास्ट) असे उत्तर मिळते. म्हणजे पळणे या क्रियापदासंबंधी आपणास अधिक माहिती मिळाली. म्हणजे 'जोराने' हे 'क्रियाविशेषण' झाले.

क्रियाविशेषणाचे एकूण **सात प्रकार** मानले आहेत. ते पुढीलप्रमाणे :—

(१) स्थलदर्शक (२) कालदर्शक (३) रीतिदर्शक (४) होकार किंवा नकारदर्शक (५) संख्यावाचक (६) परिणामदर्शक व (७) कारणदर्शक.

यानाच इंग्रजीमध्ये अनुक्रमे :—

(१) Adverbs of Place अ‍ॅडव्हर्ब्स् ऑफ् प्लेस
(२) ,, ,, Time टाइम्
(३) ,, ,, Manner मॅनर
(४) ,, ,, Affirmation अफर्मेशन ऑर or Negation निगेशन
(५) ,, ,, Number नंबर
(६) ,, ,, Quantity क्वाण्टिटी
(७) ,, ,, Reason रीझन

असे म्हणतात.

यांची काही उदाहरणे पुढीलप्रमाणे—

(1) Stand here (स्टँड हिअर) **स्थलदर्शक**
इथे उभा रहा.

(2) We shall *now* begin to work **कालदर्शक**
(वुइ शॅल नाऊ बिगीन टु वर्क)
आपण आता काम सुरू करू.

(3) Sharad reads clearly (शरद रिडस् क्लिअर्ली) रीतिदर्शक
शरद स्पष्टपणे वाचतो.

(4) I do not know him — नकारदर्शक
(आय् डू नॉट नो हिम)
मी त्याला जाणत नाहीं.
He certainly went — होकारदर्शक
(ही सर्टन्ली वेन्ट)
तो खचितपणे गेला.

(5) I have told you twice — संख्यावाचक
(आय् हॅव टोल्ड यू ट्वायस्)
मी तुला दोनदा सांगितले

(6) You are quite right — परिणामदर्शक
(यू आर क्वाइट् राइट)
तुझे अगदी बरोबर आहे

(7) Neena therefore left school — कारणदर्शक
(नीना देअरफर लेफ्ट स्कूल)
म्हणून नीनाने शाळा सोडली.

धडा नववा

शब्दयोगी अव्यये

Prepositions प्रेपोझिशन्स

शब्दयोगी अव्ययाचा विचार करीत असता एक गोष्ट ध्यानात हवी ती ही की, मराठीत ही अव्यये शब्दापुढे येतात तर इंग्रजीत ती शब्दाआधी येतात.

उदाहरणार्थ:— मराठीत आपण **झाडावर** किंवा **झाडाखाली** असे म्हणतो. येथे **वर** व **खाली** ही शब्दयोगी अव्यये 'झाड' शब्दाच्या पुढे येतात.

या उलट इंग्रजीत हेच शब्द— On a tree (ऑन ए ट्री) किंवा Under the tree (अंडर दि ट्री) असे होतात. On व Under ही शब्दयोगी अव्यये होत.

नेहमी उपयोगात येणारी शब्दयोगी अव्यये पुढीलप्रमाणे :—

About	अबाऊट्	विषयी
Above	अबव्ह्	वर
After	आफ्टर	नंतर
Ago	ॲगो	पूर्वी
Among	अमंग	मध्ये
At	ॲट	कडे
Before	बिफोर	पूर्वी
Below	बिलो	खाली
Between	बिटविन्	मध्ये
Beyond	बियॉंड	पलीकडे
By	बाय्	ने, शी
Down	डाऊन्	खाली
During	डुरींग	मध्ये
For	फॉर	करिता
From	फ्रॉम	पासून, ऊन, हून
In	इन्	आत
Near	निअर	जवळ
Of	ऑफ	चा, ची, चे
On	ऑन्	वर
To	टु	स, ला, ना, ते
Till	टिल्	पर्यंत
Under	अंडर	खाली
Up	अप्	वर
Upon	अपॉन्	वर
With	विथ्	बरोबर

धडा दहावा

उभयान्वयी व केवलप्रयोगी अव्यये

Conjunctions and Interjections कंजक्शन्स् अँड इंटरजेक्शन्स्

उभयान्वयी अव्ययाची दोन कामे असतात. त्या अव्ययांमुळे दोन शब्द एकत्र आणले जातात किंवा दोन किंवा दोनाहून अधिक वाक्ये.

That (दॅट्), Because (बिकॉज्), If (इफ्), Whether (व्हेदर), Unless (अनलेस्), And (अँड्), Provided (प्रोव्हायडेड) ही अशा प्रकारची काही उभयान्वयी अव्यये.

यांची उदाहरणे पुढीलप्रमाणे :—

(1) His father says *that* this book is his
हिज् फादर सेज् दॅट् धिस् बुक इज् हिज्

(2) I trust his word *because* he speaks the truth
आय् ट्रस्ट हिज् वर्ड् बिकॉज ही स्पीक्स् दि ट्रुथ

(3) She will come *if* she is allowed to do so
शी विल् कम् इफ् शी इज् अलाव्ड् टु डू सो

(4) Nandu with do this *unless* he is stopped by you
नन्दू विल् डू धिस अन्लेस् ही इज् स्टॉप्ड् बाय् यू

(5) Rekha is clever *and* she reads very clear
रेखा इज् क्लेव्हर ॲण्ड शी रीड्स् व्हेरी क्लिअर

(6) I will trust you *provided* you sign your name
आय् विल् ट्रस्ट यू प्रोव्हायडेड यू साय्न् युवर नेम

(7) The brother is clever *but* the sister is dunce
दि ब्रदर इज् क्लेव्हर बट् दि सिस्टर इज् डन्स

(8) He left the house *as soon as* the train stopped
ही लेफ्ट दि हाऊस ॲज् सून् ॲज् दि ट्रेन स्टॉप्ड

(9) Ramesh could not pass *though* he tried often
रमेश कुडनॉट् पास दो ही ट्राय्ड् ऑफन्

(10) I wish to know	*how*	the sick man is
आय् विश् टु नो	हाऊ	दि सिक् मॅन् इज

केवलप्रयोगी किंवा उद्गारवाचक अव्यये

O ओ = अरे !	Oh ओह् = अहो !
Ah आह् = अरे !	Alas अलास् = अरेरे !
Lo लो = ओहो, अरे !	Hurrah हुर्रा = भले शाबास
Hush हश् = शू !	Pooh पुह् = हूं !
Tut tut टट् टट् = च्यु च्यु !	Hark हार्क् = अरे
Fie Fie फी फी = छे छे !	Heigh-ho हे हो = छे !

याची काही वाक्ये पाहू :—

(1) Oh ! how pleased I am ! (ओह ! हाऊ प्लीज्ड आय् ॲम् !)

(2) Ah ! what a sad affair this is ! (आह ! व्हॉट् अ सॅड अफेअर थिस् इज् !)

(3) Pooh ! I am not afraid of him ! (पुह ! आय् ॲम नॉट अफ्रेड् ऑफ् हिम् !)

(4) Alas ! She is dead ! अलास ! शी इज् डेड !

(5) Hark ! What is that noise ! (हार्क ! व्हॉट् इज् दॅट नॉइज् !)

(6) Fie, fie ! You ought not to have made this mistake ! (फी, फी ! यू ऑट् नॉट् टु हॅव मेड थिस् मिस्टेक !)

(7) Tut, tut ! Why do you talk such a rubbish ! (टट्, टट् ! व्हाय् डू यू टॉक् सच् अ रबिश !)

(8) Aeigh-ho ! This is a sultry day ! (हे हो ! थिस् इज् अ सल्ट्री डे !)

(9) Hurrah ! It is fine ! (हुर्रा ! इट् इज् फाइन् !)

धडा अकरावा

व्यवहारामध्ये उपयोगी पडणारी नेहमीची माहिती

इंग्रजी व मराठी दिवस

Sunday	सण्डे	रविवार
Monday	मण्डे	सोमवार
Tuesday	ट्युस्डे	मंगळवार
Wednesday	वेन्स्डे	बुधवार
Thursday	थर्स्डे	गुरुवार
Friday	फ्रायडे	शुक्रवार
Saturday	सॅटर्डे	शनिवार

इंग्रजी महिने

January	जान्युअरी	जानेवारी
February	फेब्रुअरी	फेब्रुवारी
March	मार्च	मार्च
April	एप्रिल	एप्रिल
May	मे	मे
June	जून	जून
July	जुलाय्	जुलै
August	ऑगस्ट	ऑगस्ट
September	सप्टेम्बर	सप्टेंबर
October	ऑक्टोबर	ऑक्टोबर
November	नोव्हेम्बर	नोव्हेंबर
December	डिसेम्बर	डिसेंबर

मराठी महिने इंग्रजी अक्षरात

चैत्र	Chaitra
वैशाख	Vaishakh
ज्येष्ठ	Jyeshtha
आषाढ	Ashadh
श्रावण	Shravan
भाद्रपद	Bhadrapad
आश्विन	Ashvin
कार्तिक	Kartik
मार्गशीर्ष	Margashirsh
पौष	Paush
माघ	Magha
फाल्गुन	Falgoon

वनस्पतींना काय म्हणतात ?

Green-ginger	ग्रीन जिंजर	आले
Tumeric	टमेरिक	हळद
Garlic	गार्लिक	लसूण
Mint	मिंट	फुदिना
Coriander plant	कोरिॲण्डर प्लॅण्ट	कोथिंबीर
Cucumber	ककुंबर	काकडी
Onion	ओनिअन	कांदा
Cabbage	कॅबेज	कोबी
Cauliflower	कॉलिफ्लॉवर	फुलकोबी
Pumpkin	पम्पकिन्	भोपळा
Sorrel	सॉरेल	भाजी
Carrot	कॅरट	गाजर
Gourd	गॉर्ड	कोहळा
Snake Gourd	स्नेक गॉर्ड	पडवळ
Potato	पोटॅटो	बटाटा

Bean	बीन	घेवडा–पापडा
Maize	मेझ	मका
Groundnut	ग्राउण्डनट	भुईमूग
Custurdapple	कस्टर्डॲपल	सीताफळ
Tamarind	टॅमरिण्ड	चिंच

इंग्रजीत सुकामेवा Dry fruits

Kardamom	कार्डमम्	वेलदोडा
Walnut	वाल्नट	अक्रोड
Raisins	रेझिन्स	मनुका
Cashewnut	कॅश्युनट	काजू
Date	डेट	खारीक–खजूर
Betelnut	बिटल्नट	सुपारी
Almond	आल्मण्ड	बदाम
Khirogia Sapida	खिरोजिआ सॅपिडा	चारोळी

भाजीला काय म्हणावे ?

Lady's Fingers	लेडीज फिंगर्स	भेंडी
Brinjal	ब्रिन्जॉल	वांगे
Tomato	टोमॅटो	टमाटा
Bulbous Plant	बल्बस् प्लॅण्ट	कंद–सुरण
Radish	रॅडिश	मूळा
Yam	यम्	रताळे
Chilli	चिलि	मिरची
Pod	पॉड	शेंग
Vetches	वेचिस	गवार
Bitter Gaurds	बिटर गॉर्डस	कारले
Drumsticks	ड्रमस्टीक्स	शेवग्याच्या शेंगा
Seed	सीड	बी

जनावरे व पक्षी यांचे ओरडणे

1 Bees hum	बीज् हम्	मधमाशा गूं गूं करतात
Bees buzz	बीज् बझ्	,, ,, ,,

2 Bulls bellow	बुल्स बिलोव	बैल हुरकतात
3 Cows low	काऊज लो	गाई हंबरतात
4 Cats mew	कॅटस म्युव	मांजरे मॅव मॅव करतात
5 Crows cow	क्रोज् काव	कावळे काव काव करतात
6 Camels gurgle	कॅमल्स गर्गल्	उंट खळखळतात
7 Cats purr	कॅट्स् पर्	मांजरे गुरगुरतात
8 Dogs bark	डॉग्ज बार्क	कुत्रे भुंकतात
9 Elephants trumpet	एलिफण्टस ट्रम्पेट	हत्ती चित्कारतात
10 Fox yelps	फॉक्स् एल्पुस्	कोल्हे कुई कुई करतात
11 Frogs croak	फ्रॉग्ज क्रोक	बेडूक डराव डराव करतात
12 Goats bleat	गोट्स् ब्लीट	बकऱ्या बें बें करतात
13 Horses neigh	हॉर्सेस नी	घोडे खिंकाळतात
14 Lions roar	लायन्स् रोअर	सिंह डरकाळ्या फोडतात
15 Owls hoot	औल्स हूट	घुबडे घुत्कारतात
16 Pigs grunt	पिग्ज ग्रण्ट	डुकरे डुरकतात
17 Sparrows chirp	स्पॅरोज चर्प	चिमण्या चिवचिवतात
18 Snakes hiss	स्नेक्स हिस्	साप फुत्कारतात
19 Monkeys chatter	मंकीज चॅटर	माकडे किचकिचतात

स्वाद कसा ओळखावा ?

Sweet	स्वीट	गोड
Bitter	बिटर	कडू
Salty	सॉल्टी	खारट
Sour	सोअर	आंबट
Pangent	पंजण्ट	तिखट
Tasteless	टेस्टलेस	बेचव
Stale	स्टेल	शिळा
Fresh	फ्रेश	ताजा

विविध फळे Fruits फ्रुटस्

Pine-apple	पाइन ॲपल	अननस
Plantain	प्लॅन्टेन	केळे
Pepsin	पेप्सिन	पपई
Mango	मँगो	आंबा
Lemon-Lime	लेमन किंवा लाईम	लिंबू
Guava	गाव्हा	पेरू
Grapes	ग्रेप्स	द्राक्षे
Jack-fruit	जॅकफ्रुट	फणस
Apricot	ॲप्रिकॉट	जरदाळू
Pomegranate	पोमिग्रॅनेट	डाळींब
Corindafruit	कोरिण्डाफ्रुट	करवंद
Coconut	कोकोनट	नारळ
Orange	ऑरेन्ज	संत्रे
Plumps	प्लम्स	बोरे
Peach	पीच	जाम
Watermelon	वॉटरमेलन्	कलिंगड

फुले Flowers फ्लॉवर्स

Lotus	लोटस्	कमळ
Jasmine	जस्मिन्	जाई, जुई, चमेली
Daisy	डेझी	मोगरा
Double Daisy	डबल डेझी	बटमोगरा
Camomile	कॅमोमाइल	शेवंती
Rose	रोज	गुलाब
Basil	बेझिल	तुळस
Tuberose	टयूबरोज	गुलछबू
Chaplet of flowers	चॅप्लेट ऑफ फ्लॉवर्स	गजरा
Braid of flowers	ब्रेइड ऑफ फ्लॉवर्स	वेणी

राशींची नावे

Signs of the Zodiac (साइन्स ऑफ दि झोडिॲक्)

मेष	Aries	एरिईझ
वृषभ	Taurus	टॉरिस
मिथुन	Gemini	जेमिनी
कर्क	Cancer	कॅन्सर
सिंह	Leo	लीओ
कन्या	Virgo	व्हर्गो
तुला	Libra	लिब्रा
वृश्चिक	Scorpio	स्कॉर्पिओ
धनु	Sagittarius	सॅजिटेरिअस्
मकर	Capricorn	कॅप्रिकॉर्न
कुंभ	Aquarius	ॲक्वेरिअस
मीन	Pisces	पीसीस

ग्रह व आकाश पदार्थ

पृथ्वी	The earth	दि अर्थ
मंगळ	Mars	मार्स
बुध	Mercury	मर्क्युरी
बृहस्पती	Jupiter	ज्युपिटर
शुक्र	Venus	व्हिनस
शनि	Saturn	सॅटर्न
तारा	A Star	ए स्टार
ध्रुव	The pole	दि पोल्
नेपच्युन	Neptune	नेपच्युन
सप्तर्षी	The great Bear	दि ग्रेट बेअर
मृगशीर्ष	The orion	दि ओरायन
ग्रहण	Eclips	एक्लिप्स
चंद्र	The moon	दि मून

सूर्य	The sun	दि सन्
स्वर्ग	The heaven	दि हेवन्
धूमकेतू	Comet	कॉमिट

कामधंद्यासंबंधी

Editor	एडिटर	संपादक
Sub-editor	सब् एडिटर	उपसंपादक
Professor	प्रोफेसर	प्राध्यापक
Author	ऑथर	लेखक
Artist	आर्टिस्ट	कलाकार
Actor	ॲक्टर	नट
Actress	ॲक्ट्रेस	नटी
Accountant	अकौंटंट	हिशेबनीस
Advocate	ॲडव्होकेट	वकील
Butcher	बुचर	खाटीक
Book-seller	बुकसेलर	पुस्तक विक्रेता
Broker	ब्रोकर	दलाल
Blacksmith	ब्लॅकस्मिथ	लोहार
Bangle-maker	बँगल मेकर	कासार
Barber	बार्बर	न्हावी
Contractor	कॉंट्रॅक्टर	मक्तेदार
Confectioner	कन्फेक्शनर	हलवाई
Cowherd	काऊहर्ड	गुराखी
Shephard	शेफर्ड	धनगर
Cobbler	कॉब्लर	मोची
Coppersmith	कॉपरस्मिथ	तांबट
Chemist	केमिस्ट	औषध विक्रेता
Carder	कार्डर	पिंजारी
Cook	कुक	आचारी
Carpenter	कार्पेन्टर	सुतार

Cashier	कॅशिअर	खाजिनदार
Plumber	प्लम्बर	नळ बसविणारा
Priest	प्रीस्ट	पुजारी
Watchman	वॉचमन	पहारेकरी
Jailer	जेलर	तुरुंगाधिकारी
Proprietor	प्रोप्राइटर	मालक
Serveyor	सर्व्हेयर	जमीन मोजनारा
Architect	आर्किटेक्ट	शिल्पकार
Diver	डायव्हर	पाणवुड्या
Examiner	एक्झामिनर	परीक्षक
Fowler	फाउलर	फारधी
Dentist	डेण्टिस्ट	दंतवैद्य
Goldsmith	गोल्डस्मिथ	सोनार
Grocer	ग्रोसर	किराणा वाणी
Gardener	गार्डनर	माळी
Hangman	हँगमन	फाशी देणारा
Optician	ऑप्टिशिअन	नेत्रवैद्य
Tinner	टिनर	कल्हईवाला
Mason	मेसन	गवंडी
Potter	पॉटर	कुंभार
Printer	प्रिंटर	छापणारा
Publisher	पब्लिशर	प्रकाशक
Magician	मॅजिशिअन	जादूगार
Sweeper	स्वीपर	भंगी
Jeweller	जुवेलर	जवाहिऱ्या
Translator	ट्रान्स्लेटर	भाषांतर करणारा
Registrar	रजिस्ट्रार	फडणीस (कार्यवाह)
Minister	मिनिस्टर	प्रधान
Soldier	सोल्जर	योद्धा-जवान

धडा बारावा

पत्रलेखन, निमंत्रण पत्रिका, अर्ज वगैरे

पत्रलेखन ही एक कला आहे, आणि प्रत्येक सुशिक्षित व्यक्तीस ही कला प्राप्त करणे शक्य आहे. एरवी, सर्वसाधारण व्यक्ती आपले विचार दुसऱ्या माणसास कळवितच असते. पण अशा सामान्य पत्रलेखकात नि अभ्यासपूर्वक ही कला साध्य करून घेणाऱ्या लेखकात फरक असणारच !

आपले पत्र सुटसुटीत पण आकर्षक असावे असे कुणाला वाटत नाही ?

खालील गोष्टी लक्षात ठेवा नि लिहा त्याप्रमाणे पत्र. तुमच्या प्रिय व्यक्तीस ते आवडलेच पाहिजे.

अर्थात्‌च, ज्याला पत्र लिहावयाचे, त्या व्यक्तीचा नि पत्रलेखकाचा जसा नि जेवढा संबंध असेल, त्या मानाने त्याच्या पत्रातील भावनेत फरक पडणार. म्हणूनच पत्रलेखनातही भिन्न भिन्न प्रकार निर्माण होतात व त्यांचे आरंभ आणि अंतही त्यामुळे बदलतात.

पत्रांच्या आदि-अंताचे हे जे वेगवेगळे प्रकार आहेत त्यांनाच आपण '**मायने**' असे म्हणतो.

पत्रांचे वेगवेगळे भाग पुढीलप्रमाणे आहेत. (१) शीर्षक किंवा हेडिंग (Heading). यालाच पत्राचा 'माथा' असे म्हणतात.

यात पत्र लिहिणाऱ्याने आपला पत्ता पत्राच्या वरच्या बाजूस उजव्या कोपऱ्यांत लिहावा व त्याखाली तारीख लिहावी. अर्थातच लिहिणाऱ्याने स्वतःच्या नांवाने कागद अगोदरच छापून घेतले असतील तर भाग वेगळा. पण त्या छापील पत्त्याखाली तारीख मात्र हवीच.

ही तारीख लिहिण्याची देखील एक विशिष्ट पद्धती आहे. प्रथम पूर्ण महिना नंतर आकड्यामध्ये त्या दिवसाचा अंक (दिनांक) पुढे स्वल्पविराम आणि नंतर पूर्ण साल.

जसे—July 1, 1966

'लेटरहेड' छापलेले नसेल तर आपले शीर्षक पुढीलप्रमाणे होईल.

4321 Hindu Colony
Dadar (East)
Bombay 14–D D.
July 1, 1966

(२) पत्राचा महत्त्वाचा दुसरा भाग म्हणजे नमस्कारादि अभिवादनाचा. यालाच इंग्रजीमध्ये सॅल्युटेशन (Salutation) असे म्हणतात.

हे अभिवादन पत्रलेखक व पत्राचा स्वीकार करणारी व्यक्ती यांच्या परस्पर संबंधावर अवलंबून असते. या दोघा व्यक्तींचा परिचय जेवढा अधिक तेवढे अभिवादन अधिक आपुलकी किंवा नम्रता दाखविणारे.

उदाहरणार्थ—वडिलांस पत्र लिहावयाचे असल्यास आपण My dear father (माय् डिअर फादर) असे लिहावे.

आईस, My dear mother (माय डिअर मदर)

बहिणीस, My dear sister (माय डिअर सिस्टर)

भावास, My dear brother (माय डिअर ब्रदर)

चुलत्यास, My dear uncle (माय डिअर अंकल) असे लिहावे.

पुढे आणखी काही उदाहरणे देतो. समाजातील निरनिराळ्या व्यक्तींना अभिवादन करावे हे त्यामुळे कळून येईल.

Dear Madam (डिअर मॅडम)
Dear Mrs. Naik (डिअर मिसेस नाईक)
किंवा Dear Miss Kunte (डिअर मिस कुंटे)

(३) पत्राचा तिसरा भाग म्हणजे त्याचा गाभा किंवा Body (बॉडी) आपणास हवा असलेला मजकूर आपण या भागात लिहितो. त्यासाठीं पुढे नमुन्यादाखल लिहिलेली पत्रेच पहा.

(४) पत्राचा चवथा भाग म्हणजे समारोपाचा. दुसऱ्या भागातील अभिवादनाप्रमाणे हा समारोपदेखील व्यक्तींव्यक्तींमधील नात्यावर अवलंबून असतो.

पुढील उदाहरणे पहा—

(१) जवळच्या नातेवाईकास लिहावयाचा समारोप

आईवडिलास	Your loving son	युवर लव्हिंग सन्
किंवा	Your loving daughter	,, ,, डॉटर
भावा–बहिणीस	Your loving brother	,, ,, ब्रदर
किंवा	Your loving sister	,, ,, सिस्टर
चुलता–चुलतीस	Your affectionate nephew	युवर ॲफेक्शनेट नेव्ह्यू
किंवा	Your affectionate niece	,, ,, नीस्

विद्यार्थ्यांनीं शिक्षकांस लिहावयाचे वेळी किंवा नोकराने आपल्या मालकांस लिहावयाचे वेळी अभिवादन व समारोप पुढीलप्रमाणे करण्याची चाल आहे.

	Revered sir	Your obidient pupil
	रिव्हिअर्ड सर	युवर ओबिडिअंट प्युपील
किंवा	Revered sir	Yours truly
	रिव्हिअर्ड सर	युवर्स ट्रयूली

(५) पत्राचा पाचवा भाग आपल्या सहीचा. इंग्रजीत त्याला सिग्नेचर (Signature) असे म्हणतात.

पत्र लिहून होताच स्वतःची सही करावी. अर्थात् ती अल्पकारात (Shortform शॉर्टफॉर्ममध्ये) असावी व कंसामध्ये मात्र आपले नांव स्पष्टपणे लिहावे अथवा टंकलिखीत करावे.

राहता राहिला पत्ता, शेवटचा व अतिशय महत्त्वाचा भाग. पत्रावरील पत्ता जर नीट लिहिलेला नसला तर 'बेळगाव'चे पत्र 'बेल्जियम'ची वारी करते आणि पत्रलेखनाचा मूळ हेतू पूर्णपणे नष्ट होतो. म्हणून सावधान! यालाच दि सुपरस्क्रिप्शन ऑन दि एन्व्हलप (The superscription on the envelope) असे म्हणतात. पुढे एक पत्ता लिहून दाखविला आहे तो पहा.

पत्ता नमुना १

LOCAL लोकल (स्थानिक)

स्टॅम्प

स्वतःचा पत्ता

आणखी काही पत्रांचे नमुने पाहू, खाजगी पत्र व किरकोळ चिठ्ठ्या.

किरकोळ रजेसाठी

(For casual leave)

987 Aram Nagar.
Andheri, Bombay.
February 8, 65

Sir,

I am sorry to inform you that as I am suffering from severe cold, I am unable to attend my duty. Hence I request your honour to grant me a two days' casual leave.

Yours truly,

शाळेतील गैरहजेरीसंबंधी

(विद्यार्थ्यांच्या पालकाकडून)

14 Laxmi Sadan,
Girgaum, Bombay 2.
June 28, 66

Dear Sir,

As my daugter Vijaya is suffering from headache, she will not be able to come to school today.

Kindly excuse her absence. Thanking you.

Your sincerely,

चहासाठी आमंत्रण

Date :

Dear Achyutrao,

Will you give me the pleasure of your company for tea–this evening ?

Prof. Kulkarni also has agreed to come.

Your sincerly,
Madhukarpant

वाढदिवस अभिनंदन

My dear Bandya,

It is your birthday on Thursday, so-many happy returns of the day ! I am sending you a tranzister to celebrate the event. I know you are very fond of 'Vividh Bharati.' Hope you will find it useful.

With all best wishes for the best of luck from your friend.

Gundya

ट्रान्झिस्टर भेटीचा स्वीकार

Address :
Date :

My dear Gundya,

Ever so many thanks for your good wishes and your jolly present. The tranzister's a beauty–just the kind I have been wanting for a long time.

Thank you very much !

Affectionately yours,
Bandya

सुखरूप पोहचण्यासंबंधी

Address :
Date :

My dear mother,

I arrived here safe this morning from Sholapur. I intend to stay here for ten days; then I shall proceed to Belgaum.

With love.

Yours only
BAL

लग्नपत्रिका

***Mr. & Mrs*......................................**

present compliments and request the pleasure of your company on the occasion of the wedding of their son

LEELADHAR

WITH

MOHINI

(Daughter of Shri ... ...)

on monday the 12th May 1966, between 5 & 8 p. m. at Mahesh Baug. Near Shivaji Park, Dadar, Bombay 28.

With best compliments from :

विद्यार्थ्यास प्रमाणपत्र

School Address
Date—

Kumar / Kumari Dinesh Sadashiv Dongre studies in this school for last four years and has just appeared in the S. S. C. Examination. As he has worked well and is intelligent, he stands a good chance of passing.

His conduct has been most satisfactory and he bears a good moral character. Physically he is robust and active and was a member of the school football team.

I am sure he will do any work entrusted to him conscientiously and efficiently.

Sd—

Principal

धंद्यासंबंधी पत्रे

Business Letters

पुस्तकांच्या मागणीसंबंधी

Address—

Date—

To,

Messrs Central Prakashan,

Booksellers and Publishers,

Pavwala Street,

Bombay 4.

Gentlemen,

Kindly arrange to send per V. P. P. the following books to the address given above.

1. Al English Teacher (Forty Copies)
2.
3.
4.
5.

Please attend to this at your earliest convenience.

Yours faithfully,

X Y Z

(Full name)

अर्जलेखन

Address—
Date—

To
Messrs Cotton Wool Ltd.
Bombay-3.

Subject-Application for the post of a Clerk.

Gentlemen,

With reference to your advertisement published in well known Marathi evening daily 'ZUNJAR' of 4-5-66, I wish to apply for the post of a clerk.

Below are the particulars regarding myself for your information and necessary action.

(i) Full Name—(पूर्ण नांव)
(ii) Date of Birth—(जन्म तारीख)
(iii) Qualification—(शिक्षण)
(a) Educational Inter Arts
(b) Additional-Typing and Shorthand

(iv) Experience 4 years (in a well known commercial firm-experience certificate by the manager is attached)

I enclose some other testimonials too from the Principal of my College where I have studied.

If I am given the post, I can assure you I will do my best to give you utmost satisfaction.

I am,
Yours faithfully
N. V. Udgir

तक्रार – अर्ज

To
The Editor,
'Janyug' Weekly,
Bombay.

Address—
Date—

Sir,

Our Municipality wants waking up; and, as private appeals to their office have had no effect, perhaps a little publicity will do no harm.

For the last two months J. P. Rd. has been almost impassable. The surface is badly broken up by the heavy rains. On a dark night it is positively dangerous for lorries or carriages to pass that way.

Moreover, there are heaps of road-metal on both sides of the road, which leave very little room in the middle.

It is really scandalous that we should be inconvenienced in this way for weeks and I hope the public will bring pressure to bear on those responsible so that the road may be put in through repair without further delay.

Yours truly,
Careful

आणखी एक तक्रार - अर्ज

Address –
Date—

To
The Postmaster,
Mahim Bazar,
Surat.

Sir,

Last month on the..............I sent a registered letter (A. D.) to the following person.

....

....

....

I hold a receipt for it No ....of...............
I have not yet received the acknowledgement for it.

I shall be thankful if you would kindly inquire into the matter and let me hear from you at an early date.

Yours faithfuly,
(Full Name)

एक ओळखपत्र

Address—
Date—

Dear Shri Kulkarni,

The bearer of this note is my student Shri P. H. Naik. He is trying for admission in Journalism College at Bombay. He has secured higher second

class in the B. A. Examination, this year. He is keenly in terested in the fileld of Journalism. He has some experience as a free-lance Journalist too.

As he is a promising student, I request you to give him all the necessary help you can.

Thanking you.

Yours sincerely,

प्रिय कुलकर्णी,

ही चिठी घेऊन येणारे श्री. नाईक हे माझे विद्यार्थी आहेत. ते मुंबईतील वृत्तपत्रीय महाविद्यालयांत प्रवेश मिळवूं पाहत आहेत. त्यांनीं यंदांच्या बी. ए. परक्षित दुसऱ्या वर्गात उच्च श्रेणी प्राप्त केली आहे. वृत्तपत्रीय क्षेत्राची त्यांना फार आवड आहे. पत्रकार म्हणूनही त्यांना थोडाबहुत अनुभव आहे.

ते होतकरू विद्यार्थी असल्यामुळे आपण त्यांना आवश्यक ती मदत करावी ही विनंती

आपला,

शेजाऱ्यास पत्र

(शांतता राखण्याबद्दल)

Address—
Date—

Dear Mr. Pingle,

I am sorry to have to worry on with my troubles. But when I have explained I am sure you will understand.

I regret to say that Shrimati Dhavle is seriously ill. The doctor, who has just been, says she is in a critical conditions and that absolute quiet is essential for her

recovery. She has had several bad nights and cannot get sufficient sleep.

I am sure you will not be offended if I ask you to tell your servants and children to make as little noise as they can during the next few days.

Apologizing for putting you to this inconvenience.

I remain,

Yours Sincerely,
P. B. Dhavle,

संमेलन पत्रिका

The President and Members of the
Mitra Mandal, Aramnagar
request the pleasure of the company of

Shri..

at the

ANNUAL SOCIAL GATHERING
on sunday, the 19th June 1966 at 3–30 p. m.
at the Community Hall
Aramnagar, Bombay.

Shri has kindly

Consented to preside.
Dr. Desai,
Chairman

Jt. Hon. Secretaries

कर्जरोखा

Promisory Note (प्रॉमिसरी नोट)

On demand I promise to pay Shri.....................
.... or order the sum of Rs. 225/–i.e. Rupees Two Hundred twenty five only, interest being 5% per annum for the value received in cash.

Bombay   Sd—
4–5–67   (Revenue Stamp)

(१ ते २५० रुपयांपर्यंत १० पैशांचे तिकीट, २५१ ते १००० रुपयांपर्यंत २० पैशांचे व हजारावरील रकमेस ४० पैशांचे तिकीट लावून त्यावर सही करणे जरूर असते.)

डॉक्टरांस बोलावणे

Address—
Date—

Dear Dr. Mehta,

I shall be thankful if you will drop at my house on your way to the dispensary. Mukesh–my youngest son is suffering from fever for the last two days and the temperature has not yet come to normal.

I am anxious about his health.

Yours very sincerely,

काही पैसे उसने मागण्यासंबंधी

Dear Dadasaheb,

Kindly send me Rs.20/- per bearer. I shall return the amount within five days.

Yours sincerely,

अभिनंदनपर

My dear Tari,

Heartiest congratulations on your getting first prize in the Essay - Competition.

With sincerest wishes for yoyr future success.

Faithfully yours,

दुकानदाराचे गिऱ्हाइकास पत्र

The Best Tailors
P. M. Rd., Bombay 1
3rd Feb., 1965

To

R. S. Panday,
2/5 Chikhalwadi.
Bombay 4.
Dear Sir,

We beg to call your attention to our Bill of Rs. 35, payment of which is long overdue. We have sent you several reminders, but have received no reply so far.

So we must ask you to settle this account without further delay. Otherwise we shall be obliged to take legal steps to recover the amount due to us.

Yours truly,
X. Y. Zambiye
Manager.

सांत्वनपर पत्र

Address—
Date—

Dear Vasant,

It was with great sorrow that I heard last evening the sad news of the death of your mother. I had no idea of the illness of your mother, so the news came to me as a great shock. I know your deep affection for her, whom you loved truly. I feel it a personal loss, for, your mother was always kind to me. Her death must be a terrible grief to your father in this old age.

Please assure him also of my sincere sympathy.

Words are poor comforters; but it is not mere words when I say that I feel with you is your sorrow.

Your sincere friend,
Ganesh

शिष्यवृत्तीसाठी अर्ज

Address—
Date—

To
W. X. Yadav, Esq. I. A. S.
Deputy Commissioner.
Sir,

I respectfully beg to apply for the grant of a District Board Scholership, to enable me to continue my studies in the University College at Bombay.

I appeared in the S. S. C. Examination this year from K. B. P. High School and passed the Examination in the First Division, obtaining 480 Marks.

I belong to a respectable family of Harijans. My father was one of the active members of the rulling party and several members of our fimily did good service to the freedom fighters of India. Two of my brothers having served with the troops at Kashmir.

My father is a poor man, and has a large family to support. He cannot afford the expenses of sending me to college. It is therefore necessary for me to ask for some financial help, if I am to have the chance of getting a University education.

I enclose copies of testimonials from my Headmaster and some of my teachers, which show that my character and conduct at school were good and that I was a good student.

I hope that you will be able to consider my case sympathetically.

I have the honour to be Sir,
Your most obedient servant

धडा १३ वा

लिंग-अधिक विचार

मराठीमध्ये ज्याप्रमाणे पुल्लिंगी शब्दामध्ये थोडासा बदल करून आपण स्त्रीलिंगी शब्द बनवतो त्याचप्रमाणे इंग्रजीमध्येंही केले जाते.

उदाहरणार्थ पुढील काही जोड्या पहा.

पुल्लिंगाची स्त्रीलिंगी रूपे

प्रकार पहिला–शब्दांच्या शेवटी थोडासा फरक करून

Actor	ॲक्टर = नट	Actress	ॲक्ट्रेस = नटी
Author	ऑथर = लेखक	Authoress	ऑथरेस = लेखिका
Emperor	इंपेरर = सम्राट	Empress	एंप्रेस = सम्राज्ञी
God	गॉड = देव	Goddess	गॉडेस = देवता
Heir	हेअर = वारस	Heiress	हेअरेस = वारस (स्त्री)
Lad	लॅड = मुलगा	Lass	लास = मुलगी
Lion	लायन = सिंह	Lioness	लायनेस = सिंहीण
Master	मास्टर = धनी	Mistress	मिट्रेस = धनीण
Negro	निग्रो = हबशी	Negress	निग्रेस = हबशीण
Poet	पोएट = कवी	Poetess	पोएटेस = कवयित्री
Priest	प्रीस्ट = पुजारी	Priestress	प्रीस्ट्रेस = पुजारीण
Prince	प्रीन्स = राजपुत्र	Princess	प्रिन्सेस = राजकन्या
Shepherd	शेपर्ड = धनगर	Shepherdess	शेफर्डेस = धनगरीण
Songster	सॉंग्स्टर = गीतकार	Songstress	सॉंग्स्ट्रेस = गीतकार स्त्री
Tiger	टायगर = वाघ	Tigress	टायग्रेस = वाघीण
Widower	विडोअर = विधूर	Widow	विडो = विधवा

दुसरा प्रकार—मागे किंवा पुढे शब्द ठेवून

He-goat ही गोट = बकरा	She-goat शी गोट = बकरी
Land-lord लँडलॉर्ड = घरमालक	Land-lady लँडलेडी = घरमालकणि
Man-servant मॅनसर्वन्ट = पुरुषनोकर	Maid servant मेडसर्वन्ट = स्त्रीनोकर
Grand-father ग्रँडफादर = आजोबा	Grand-mother ग्रँडमदर = आजी
Bride-groom ब्राइडग्रुम = नवरामुलगा	Bride ब्राइड = नवरी
Pea-cock पीकॉक = मोर	Pea-hen पीहेन = लांडोर
Cock-sparrow कॉक स्पॅरो = चिमणा	Hen-sparrow हेन स्पॅरो = चिमणी

प्रकार तिसरा—मूळ शब्दाऐवजी दुसरा स्त्रीवाचक शब्द घेऊन

Bachelor बॅचेलर = कुमार	Maid मेड = कुमारी किंवा Spinster स्पिन्स्टर = कुमारी
Brother ब्रदर = भाऊ	Sister सिस्टर = बहीण
Cock कॉक् = कोंबडा	Hen हेन = कोंबडी
Dog डॉग् = कुत्रा	Bitch बिच् = कुत्री
Drake ड्रेक = (पुं.) बदक	Duck डक् = (स्त्री.) बदक
Gentleman जंटलमन् = सभ्य पुरुष	Lady लेडी = सभ्य स्त्री
Horse हॉर्स = घोडा	Mare मेअर = घोडी
Husband हझबंड = नवरा	Wife वाइफ् = बायको
King किंग = राजा	Queen क्वीन = राणी
Man मॅन = पुरुष	Woman वुमन = स्त्री
Nephew नेव्ह्यू = भाचा, पुतण्या	Niece नीस = भाची, पुतणी
Sir सर = साहेब	Madam मॅडम = बाईसाहेब

Stag स्टॅग = काळवीट | Hind हाइण्ड = हरीण
Uncle अंकल = काका | Aunt ऑण्ट = काकी
Wizard विझार्ड = जादूगार | Witch विच् = चेटकी

धडा १४ वा

विशेषणे व क्रियाविषणे–अधिक माहिती

(क्रियाविशेषणे)

रोजच्या व्यवहारातलि आणखी कांहीं क्रियाविशेपणे अव्यये—

Before बिफोर = पूर्वी | Once वन्स् = एकदा
Below बिलो = खाली | Never नेव्हर = केव्हाही नाहीं
Aside असाइड = बाजूस | Again अगेन = पुन्हा
Forward फॉरवर्ड = पुढे | Daily डेली = दररोज
There देअर = तेथे | Where व्हेअर = कोठे
Here हिअर = येथे | Why व्हाय् = का

When व्हेन = कधी

आणखीही एकाप्रकारे क्रियाविशेपणांचे वर्गीकरण करतात व पुढीलप्रमाणे त्याचे सहा भाग पाडतात. उदाहरणार्थ पुढील वाक्ये पहा—

(1) How did he do this ?

(हाऊ डिड ही डु धिस् ?) रीतीदर्शक

त्याने हे कसे केले ?

(2) Where is he ?

(व्हेअर इज् ही ?) स्थल निर्देशक

तो कोठे आहे ?

(3) How far is this true ?
(हाऊ फार इज् धिस् ट्रू ?) परिमाणदर्शक
हे कितपत खरे आहे ?

(4) How many boys were present ?
(हाऊ मेनी बॉय्ज् वेअर प्रेझेण्ट ?) संख्यादर्शक
किती मुलगे हजर होते ?

(5) When did she come ?
(व्हेन डिड शी कम् ?) कालदर्शक
ती कधी आली ?

(6) Why did you say this ?
(व्हाय डिड यु से धिस् ?) कारणदर्शक
तू असे का म्हणालास ?

विशेषणे—अधिक माहिती

नामाबद्दल अधिक माहिती पुरविणाऱ्या शब्दास विशेषण म्हणतात हे आपणास माहीत आहे. तसेच विशेषणाचे इंग्रजीत पाच प्रकार (अॅडजेक्टिव्ज ऑफ क्वाण्टिटी, क्वालिटी, नंबर, डेमॉन्स्ट्रेटिव्ह अॅडजेक्टिव्ज व डिस्ट्रिब्युटिव्ह अॅडजेक्टिव्ज) व मराठीत साधारणपणे दोन प्रकार (गुण विशेषणे व संख्या विशेषणे) मानले जातात हेही आपणास ठाऊक आहे.

(पहा पृष्ठ ४१)

इथे विशेषणांबद्दल थोडी अधिक माहिती मिळवायची आहे.

All ऑल्, Some सम्, Many मेनी, Few फ्यू, More मोअर, Most मोस्ट, Several सेव्हरल, Sundry सण्ड्री हे शब्ददेखील संख्या-विशेषणेच होत. या शब्दांवरून निश्चित आकड्याचा बोध होत नसल्यामुळे

या विशेषणाना Indefinite Numerals (इन्डेफिनिट न्यूमरल्स) किंवा अनिश्चित संख्याविशेषणे म्हणतात.

पुढील तक्ता पहा–Adjectives (ॲडजेक्टिव्ज) विशेषणे :

Definite (निश्चित)	Indefinite (अनिश्चित)
The (दि), This (धिस्), That (दॅट), These (डीज्), Those (डोज्), The same (दि सेम), The other (दि अदर)	A (ए), An (ॲन्), Any (एनी), One (वन्), Some (सम), Other (अदर), Another (अनदर) Any other (एनी अदर)

विशेषणांची आणखी काही उदाहरणे पुढीलप्रमाणे —

(१) Adjectives of Quantity (परिणामवाचक विशेषणे)

Little	लिट्ल	=	कमी
Less	लेस्	=	त्याहून कमी
Least	लिस्ट	=	सर्वांत कमी
Much	मच्	=	जास्त
More	मोअर्	=	त्याहून जास्त
Most	मोस्ट	=	सर्वांत जास्त
No	नो	=	काही नाही
Enough	इनफ्	=	पुरेसा
All	ऑल	=	सर्व
Some	सम्	=	काही

(२) Adjectives of Quality (गुणवाचक विशेषणे)

Brave	ब्रेव्ह	=	शूर
Sick	सिक्	=	आजारी
Tame	टेम्	=	पाळीव
Large	लार्ज	=	मोठा
Good	गुड्	=	चांगला
Tall	टॉल	=	उंच
Pretty	प्रेटी	=	सुंदर
Strong	स्ट्रॉंग	=	सशक्त
Proud	प्राऊड	=	गर्विष्ठ
Hot	हॉट्	=	उष्ण
Noisy	नॉइज़ी	=	गोंगाटखोर
Ugly	अग्ली	=	कुरूप
Happy	हॅपी	=	सुखी
Polite	पोलाइट	=	नम्र,
Honest	ऑनेस्ट	=	प्रामाणिक

हा प्रकार सर्वसाधारण विशेषणांचा. दुसरा प्रकार त्यांना 'इआर' (er) हा प्रत्यय लावून बनविलेल्या विशेषणांचा व तिसरा प्रकार 'इएस्टी' (est) हा प्रत्यय लावून तयार केलेल्या सर्वोत्तमवाचक शब्दांचा.

यांनाच इंग्रजीत अनुक्रमे-Possitive (पॉझिटीव्ह), Comparative (कंपॅरेटिव्ह) व Superlative (सुपर्लेटिव्ह) Degrees (डिग्रीज्) असे म्हणतात.

पुढील, 'तर-तम' वाचक विशेषणे पहा.

Possitive (पॉझिटीव्ह) साधे विशेषण	Comparative (कंपॅरेटिव्ह) दोन वस्तूंची तुलना करून साधलेले विशेषण	Superlative (सुपर्लेटिव्ह) अनेक गोष्टींची तुलना करून साधलेले विशेषण
Tall टॉल = उंच	Taller टॉलर = दोघांमध्ये उंच	Tallest टॉलेस्ट = सर्वात उंच
Small स्मॉल = लहान	Smaller स्मॉलर	Smallest स्मॉलेस्ट
Big बिग् = मोठा	Bigger बिगर	Biggest बिगेस्ट
Short शॉर्ट = ठेंगणा	Shorter शॉर्टर	Shortest शॉर्टेस्ट
Fat फॅट = जाडा	Fatter फॅटर	Fattest फॅटेस्ट
Good गुड् = चांगला	Better बेटर	Best बेस्ट } अपवाद
Bad बॅड = वाइट	Worse वर्स	Worst वर्स्ट } अपवाद

धडा १५ वा
शब्दयोगी अव्यये—अधिक विचार

काही शब्दयोगी अव्ययांना ठराविक शब्दांच्या जोडीनेच येण्याची खोड असते. त्यामुळे या अव्ययांचा अर्थ त्या त्या शब्दाप्रमाणे न होता त्यांच्यापासून एक निराळाच वाक्प्रचार बनतो. पुढील उदाहरणे पहा—

सर्वप्रथम At (ॲट) हे शब्दयोगी अव्यय घेऊ.

गट पहिला

1 Look at the book
लुक ॲट दि बुक
त्या पुस्तकाकडे पहा

2 Why do you laugh at them ?
व्हाय डु यू लाफ ॲट देम ?
तू त्यांना का हासतोस ?

3 The train arrived at 3 p. m.
दि ट्रेन अराइव्हड् ॲट थ्री पी. एम्.
गाडी तीन वाजता आली

4 The General was alarmed at the news.
दि जनरल वाज अलार्म्ड ॲट दि न्यूज
सेनापती त्या बातमीने सावध झाले.

गट दुसरा for (फॉर)

1 He is fit for the roll.
ही इज् फिट् फॉर दि रोल.
तो त्या भूमिकेस योग्य आहे.

2 The doctor was sent for at once.
दि डॉक्टर वाज् सेण्ड फॉर ॲट वन्स.
डॉक्टरांना ताबडतोब बोलाविले गेले.

3 Vote for.
व्होट फॉर.
—ला मते द्या.

4 Kishor was sorry for his mistake.
किशोर वाज् सॉरी फॉर हिज मिस्टेक.
किशोरला त्याच्या चुकीबद्दल वाईट वाटले.

5 Atre started for lectures.
अत्रे स्टार्टेड फॉर लेक्चर्स.
अत्रे व्याख्यानास निघाले.

याचप्रमाणे —

गट तिसरा

1 Beware of pickpockets.
बिवेअर ऑफ पिकपॉकेटस्.
खिसेकापूंपासून सावध रहा.

2 They were not afraid of him.
दे वेअर नॉट अफ्रेड ऑफ हिम.
ते त्याला घाबरत नव्हते.

3 Bharat is fond of cricket.
भारत इज् फॉण्ड् ऑफ् क्रिकेट.
भारताला क्रिकेट फार आवडतो.

ही of (ऑफ) या शब्दयोगी अव्ययाची उदाहरणे.

गट चवथा

1 Veena is suffering from cold.
वीणा इज् सफरींग फ्रॉम कोल्ड.
वीणा सर्दीने आजारी आहे.

2 The country is not safe from her enemies.
दि कंट्री इज नॉट सेफ फ्रॉम् हर इनेमीज.
देश त्याच्या शत्रूंपासून सुरक्षित नाही.

3 The thief escaped from the jail.
दि थिफ् एस्केप्ड फ्रॉम दि जेल.
चोर तुरुंगातून निसटला.

ही from (फ्रॉम) या शब्दयोगी अव्ययाची उदाहरणें.

गट पाचवा

1 He cannot rely on his promise.
ही कॅनॉट रिलाय् ऑन हिज प्रॉमिस्.
तो, त्याच्या वचनावर अवलंबून राहू शकत नाही.

2 He called upon me that day.
ही कॉल्ड अपॉन मी दॅट डे.
त्या दिवशी तो मजकडे आला.

ही on किंवा upon ची उदाहरणे.

गट सहावा

1 I do not believe in them.
आय् डु नॉट बिलीव्ह इन् देम.
मी त्यांच्यावर विश्वास ठेवू शकत नाही.

2 I was not interested in the story.
आय् वाज् नॉट इंटरेस्टेड इन् दि स्टोरी.
मला त्या कथेत रस नव्हता.

ही in (इन्) ची उदाहरणे.

गट सातवा

1 Mr. Bhagwat is always busy with his work.
मिस्टर भागवत इन् ऑल्वेज बिझी विथ हिज वर्क.
श्री. भागवत नेहमी आपल्या कामात मग्न असतात.

2 The Jawans are provided with their guns.
दि जवान्स आर प्रोव्हायडेड विथ देअर गन्स्.
जवानांना त्यांच्या बंदुका देण्यात आलेल्या आहेत.

ही with (विथ) ची उदाहरणे.

गट आठवा

1 I prefer tea to milk.
आय् प्रिफर टी टु मिल्क.
मला दुधापेक्षा चहा अधिक आवडतो.

2 He was faithful to his country.
ही वॉज फेथफुल टु हिज कंट्री.
तो देशाशी एकनिष्ठ होता.

ही to (टु) ची उदाहरणे लक्षात ठेवायला हवीत. कारण व्यवहारामध्ये यांचा वारंवार उपयोग झालेला आढळतो.

कधी कधी about (अबाऊट), above (अबव्ह), before (बिफोर) near (निअर), up (अप्) सारखी अव्यये संदर्भाप्रमाणे क्रियाविशेषण किंवा शब्दयोगी अव्ययाचे काम करीत असतात.

पुढील उदाहरणे लक्षपूर्वक वाचा—

क्रियाविशेषण (1) He walked about.
ही वॉक्ड् अबाउट्.
तो जवळून निघून गेला.

शब्दयोगी (2) He walked about the field.
ही वॉक्ड् अबाउट दि फिल्ड.
तो शेताजवळ फिरला.

क्रियाविशेषण (1) The above named book.
दि अबव्ह नेम्ड बुक.
वरील नावाचे पुस्तक.

शब्दयोगी (2) The sky is above us.
दि स्काय् इज् अबव्ह अस.
आपल्या (डोक्या) वर आकाश आहे.

क्रियाविशेषण (1) I saw him once before.
आय् सॉ हिम् वन्स् बिफोर.
मी त्याला पूर्वी पाहिले आहे.

शब्दयोगी (1) He stood before the door.
ही स्टूड बिफोर दि डोअर.
तो दारासमोर उभा राहिला.

क्रियाविशेषण (1) He is standing near.
ही इज् स्टॅण्डींग निअर.
तो जवळच उभा आहे.

शब्दयोगी (2) Your house is near mine.
युवर हाऊस् इज् निअर माइन.
तुझे घर माझ्या (घरा) शेजारीच आहे.

क्रियाविशेषण (1) Stand up like a man.
स्टॅण्ड अप् लाइक् अ मॅन.
पुरुषासारखा उभा रहा.

शब्दयोगी (2) Walk up the road.
वॉक् अप् दि रोड.
रस्त्याने चला.

धडा १६ वा

अपूर्ण काळ

Continuous Tenses (कंटिन्युअस टेन्सीस)

व्याकरणात काळाचा विचार हा अत्यंत महत्त्वाचा असा विचार असतो. मागील धड्यात आपण क्रियापदांचे वर्तमान, भूत व भविष्य असे तीन काळ पाहिले ते याच हेतूने. (धडा सहावा पृ. २१)

इथे अपूर्ण किंवा '**रीतिवाचक काळां**'ची उदाहरणे पहावयाची आहेत.

१ अपूर्ण वर्तमान	Present continuous (प्रेझेण्ट कंटिन्युअस)
२ संपूर्ण भूत	Past continuous (पास्ट कंटिन्युअस)
व ३ अपूर्ण भविष्य	Future continuous (फ्यूचर कंटिन्युअस)

हे रीतिवाचक काळांचे तीन प्रकार होत.

सर्वप्रथम—रीति वर्तमान किंवा अपूर्ण वर्तमानकाळ घेऊं.

अपूर्ण वर्तमान करताना कर्त्यापुढे to be ह्या क्रियापदाचे रूप येऊन मुख्य क्रियापदाला ing (आयूएन्जी) 'इंग' हा रीतिवाचक प्रत्यय लागतो.

उदाहरणार्थ—I am reading (आय् ॲम् रीडिंग) मी वाचीत आहे.
किंवा He is writing (ही इज् रायटिंग) तो लिहीत आहे.

मुख्य क्रियापदाच्या शेवटी 'e' अक्षर असेल तर मात्र ing प्रत्यय लावतांना 'e' चा लोप होतो.

जसे–Aruna is coming (अरुणा इज् कमिंग) अरुणा येत आहे.

पुढे To look (टु लुक) म्हणजे 'पाहणे' हे क्रियापद वर्तमानकाळात चालवून दाखविले आहे ते पहा.

अपूर्ण वर्तमानकाळ To look = पाहणे

	एकवचन	अनेक वचन
प्र. पु.	I am looking (आय् ॲम् लुकिंग) मी पाहात आहे	We are looking (वुइ आर् लुकिंग) आम्ही पाहात आहो
द्वि. पु.	You are looking (यू आर् लुकिंग) तू पाहात आहेस	You are looking (यू आर् लुकिंग) तुम्ही पाहात आहा
तृ. पु.	He, She, It is looking (ही, शी, इट् इज् लुकिंग) तो, ती, ते पाहात आहे	They are looking (दे आर् लुकिंग) ते, त्या, ती पाहात आहेत.

अपूर्ण भूतकाळ (Past Continuous)

अपूर्ण वर्तमानकाळाप्रमाणेच to be ची भूतकाळवाचक रूपे कर्त्यानंतर घालून नंतर ing 'इंग्' प्रत्यय.

इथे 'टु लुक' ऐवजी To come (टु कम्) येणे हे क्रियापद चालवूं.

	एकवचन	अनेकवचन
प्र. पु.	I was coming (आय् वाज् कमिंग) मी येत होतो	We were coming (वुइ वेअर कमिंग) आम्ही येत होतो
द्वि. पु.	You were coming (यू वेअर कमिंग) तू येत होतास	You were coming (यू वेअर कमिंग) तुम्ही येत होता
तृ. पु.	He, She, It was coming (ही, शी, इट् वाज् कमिंग) तो, ती, ते येत होते	They were coming (दे वेअर कमिंग) ते, त्या, ती येत होते, त्या, ती.

अपूर्ण भविष्यकाळ (Future Continuous)

या काळातदेखील प्रथम to be ची भविष्यकाळी रूपे कर्त्यापुढे ठेवून नंतर क्रियापदाला ing प्रत्यय लावावयाचा.

इथे To speak (टु स्पीक) बोलणे हे क्रियापद चालवून पाहू.

	एकवचन	अनेक वचन
प्र. पु.	I shall be speaking (आय् शॅल बी स्पीकिंग) मी बोलत असेन	We shall be speaking (वुइ शॅल बी स्पीकिंग) आम्ही बोलत असू
द्वि. पु.	You will be speaking (यू विल बी स्पीकिंग) तू बोलत असशील	You will be speaking (यू विल बी स्पीकिंग) तुम्ही बोलत असाल
तृ. पु.	He, She It will be speaking (ही, शी, इट विल बी स्पीकिंग) तो, ती, ते बोलत असेल.	They will be speaking (दे विल बी स्पीकिंग) ते, त्या, ती बोलत असतील

वरील तिन्ही काळांचा विचार केला असता पुढील गोष्टी लक्षात ठेवण्यास हरकत नाही.

(१) हे काळ, वर्तमान, भूत किंवा भविष्यकाळी एका विविक्षित क्षणी अनुक्रमें काय घडत आहे, काय घडत होते व काय घडत असेल ते सांगतात.

(२) त्यांतील क्रिया चालू (Continuous) असते. ती वर्तमान, भूत किंवा भविष्यकाळी एका विविक्षित क्षणापूर्वी चालू झालेली असेल व त्यानंतर ती काही काळ चालूही राहील.

(३) चालू वर्तमानकाळ म्हणजेच अपूर्ण वर्तमानकाळ. हा वर्तमानकाळी एका विविक्षित क्षणी म्हणजेच बोलत असतो त्या क्षणी काय घडत होते हे दाखवितो.

(४) चालू भूतकाळ हा भूतकाळी एका विशिष्ट क्षणी काय घडत होते हे दाखवतो.

(५) चालू भविष्यकाळ हा भविष्यकाळी एका विशिष्ट क्षणी काय घडत असेल हे दाखवितो.

(६) हे तिन्ही काळ to be या सहाय्यकारी क्रियापदाच्या मदतीने तयार होतात. मुख्य क्रियापद (Principal Verb प्रिन्सिपल व्हर्ब) Looking, Coming, Speaking सारखी रूपे घेते. या क्रियापदांना वर्तमानकालदर्शक धातुसाधित रूपे (present participle forms प्रेझेण्ट पार्टिसिपल फॉर्म्स) किंवा कृदन्ते असे म्हणतात.

(७) To be हे सहाय्यकारी क्रियापद चालू वर्तमानकाळात is, am व are चालू भूतकाळात was व were आणि चालू भविष्यकाळात will be अशी रूपे धारण करते.

(८) या काळांना रीतीवाचक, चालू किंवा अपूर्ण अशी नावे आहेत. इंग्रजीमध्ये त्यांना Continuous किंवा **Imperfect** (कंटिन्युअस किंवा इंपर्फेक्ट) टेन्सेस असेही म्हणतात.

धडा १७ वा

पूर्ण काळ

Perfect Tenses (पर्फेक्ट टेन्सेस)

अपूर्ण काळाप्रमाणे याचे देखील तीन प्रकार आहेत.

(१) Present Perfect Tense (प्रेझेन्ट पर्फेक्ट टेन्स्) पूर्ण वर्तमानकाळ.

(२) Past Perfect Tense (पास्ट पर्फेक्ट टेन्स्) पूर्ण भूतकाळ.

(३) Future Perfect Tense (फ्युचर पर्फेक्ट टेन्स्) पूर्ण भविष्यकाळ.

हे तिन्ही काळ थोडेसे अवघड असल्यामुळे आपण त्यांचा लक्षपूर्वक अभ्यास केला पाहिजे.

सर्वप्रथम पूर्ण वर्तमानकाळाचा विचार करू :

पुढील वाक्ये पहा :—

(1) They won the war (दे वन् दि वार) त्यांनी युद्ध जिंकले.

(2) He wrote a story (ही रोट् ए स्टोरी) त्याने गोष्ट लिहिली.

(3) They have won the war (दे हॅव् वन् दि वार) त्यांनी युद्ध जिंकले आहे.

(४) He has written a story (ही हॅज् रिटन ए स्टोरी) त्याने गोष्ट लिहिली आहे.

पहिल्या व दुसऱ्या वाक्यात बोलणाऱ्याने भूतकाळावर भर दिला आहे. तर तिसऱ्या व चवथ्या वाक्यात, बोलतो त्या क्षणी क्रिया पूर्ण झालेली आहे हे ध्यानात घ्यावयाचे.

भूतकाळ (Past Tense) वापरताना भूतकाळी पूर्ण झालेल्या क्रियेबद्दल आपण बोलत असतो. त्यात वर्तमानकाळाचा मुळीच संबंध नसतो. उलट पूर्ण वर्तमानकाळ (Present Perfect Tense) वापरताना नुकत्याच पूर्ण झालेल्या क्रियेबद्दल आपण बोलत असतो. म्हणजेच, बोलत असतो त्या क्षणाच्या किंचित अगोदर क्रिया पूर्ण झालेली असते.

म्हणूनच, They won the war (दे वन् दि वार) किंवा He wrote a story (ही रोट अ स्टोरी) या वाक्यात क्रिया घडण्याचा काळ महत्त्वाचा आहे असे मानावयाचे व They have won the war (दे हॅव वन् दि वॉर) किंवा He has written a story (ही हॅज रिटन् अ स्टोरी) या वाक्यात क्रियेची पूर्तता ही गोष्ट महत्त्वाची मानायची. तिथे क्रिया पूर्ण झाली आहे ती आताच. भूतकाळी, बऱ्याच पूर्वी नव्हे.

आणखी एक गोष्ट.

पूर्ण वर्तमान तयार करतांना To have (have, has) या सहाय्यकारी क्रियापदाचा (auxiliary verb ऑक्झिलिअरी व्हर्ब) उपयोग करतात. व मुख्य क्रियापद won किंवा written सारखी रूपे घेते. यानाच क्रियापदाची भूतकालवाचक धातुसाधित रूपे (Past Participles पास्ट पार्टिसिपल्स) असे म्हणतात.

क्रियापदाची भूतकालवाचक धातुसाधिते फार अनियमितप्रकारे होतात.

पुढील उदाहरणेच पहा.

(१) मूळ क्रियापदाच्या शेवटी ed असा प्रत्यय लागून.

क्रियापद	भूतकाळ	भूतकालवाचक धातुसाधिते
Walk चालणे	Walked	Walked
Stop थांबणे	Stopped	Stopped
Help मदत करणे	Helped	Helped
Open उघडणे	Opened	Opened

(२) मूळ क्रियापदाच्या शेवटी ed ऐवजी t लागून.

Keep ठेवणे	Kept	Kept
Sleep झोपणे	Slept	Slept
Leave सोडणे	Left	Left
Weep रडणे	Wept	Wept

(३) काही धातुसाधितांचा शेवट en ने होतो.

Eat खाणे	Ate	Eaten
Break तोडणे	Broke	Broken
Fall पडणे	Fell	Fallen
Write लिहिणे	Wrote	Written

(४) काही ठिकाणी क्रियापदाच्या शेवटी असलेल्या *w* किंवा *r* ला en ऐवजी फक्त *n* जोडला जातो.

Wear पांघरणे	Wore	Worn
Swear शपथ घेणे	Swore	Sworn
Tear फाडणे	Tore	Torn
Sew शिवणे	Sewed	Sewn
Sow पेरणे	Sowed	Sown

(५) तर काही क्रियापदांमध्ये तिन्ही ठिकाणी काहीच बदल होत नाही.

Put ठेवणे	Put	Put
Shut बंद करणे	Shut	Shut
Hit आघात करणे	Hit	Hit

(६) काही क्रियापदांना वरीलपैकी कोणत्याही प्रकारात बसवता येत नाही.

Drink पिणे	Drank	Drunk
Go जाणे	Went	Gone
Come येणे	Came	Come
Ring वाजविणे	Rang	Rung
Sing गाणे	Sang	Sung
Swim पोहणे	Swam	Swum
Lie लोळणे	Lay	Lain

Think विचार करणे	Thought	Thought
Read (रीड) वाचणे	Read (रेड)	Read (रेड)

पुढे To go (टु गो) जाणे हे क्रियापद तिन्ही पुरुषी चालवून दाखविले आहे ते पहा.

पूर्ण वर्तमानकाळ (Present Perfect Tense)

	एकवचन	अनेकवचन
प्र. पु.	I have gone (आय् हॅव गॉन् मी गेलो आहे	We have gone (वुइ हॅव् गॉन) आम्ही गेलो आहो
द्वि. पु.	You have gone (यू हॅव् गॉन्) तू गेला आहेस	You have gone (यू हॅव् गॉन्) तुम्ही गेला आहा
तृ. पु.	He, She, It has gone (ही, शी, इट् हॅज् गॉन्) तो, ती, ते गेला, गेली, गेले आहे	They have gone (दे हॅव् गॉन्) ते, त्या, ती गेले आहेत, गेल्या आहेत, गेली आहेत.

पूर्ण भूतकाळ व पूर्ण भविष्यकाळ
Past Perfect and Future Perfect
(पास्ट पर्फेक्ट अँड फ्यूचर पर्फेक्ट)

पूर्ण वर्तमानकाळाप्रमाणे पूर्ण भूतकाळातही To have ची रूपे योजून भूतकालवाचक धातुसाधिते उपयोगात आणली जातात व पूर्ण वर्तमान किंवा पूर्ण भूत याप्रमाणेच पूर्ण भविष्य देखील सिद्ध होतो. मात्र **पूर्ण भविष्य** Future Perfect (फ्यूचर पर्फेक्ट) फारच क्वचित् उपयोगात आणला जातो.

पूर्ण भविष्यकाळाच्या बाबतीत लक्षात ठेवावयाची गोष्ट म्हणजे कर्त्यानंतर Shall च्या जागी Shall have अथवा Will च्या जागी Will have यांचा उपयोग करून नंतर क्रियापदाचे भूतकालवाचक धातुसाधित योजतात.

आता या दोन्ही काळांची उदाहरणे पाहू.

त्यासाठी To begin टु बिगीन म्हणजे 'सुरुवात करणे' हे क्रियापद घेऊ.

पूर्ण भूतकाळ (Past Perfect Tense)

	एकवचन	अनेकवचन
प्र. पु.	I had begun (आय् हॅड् बिगन्) मी सुरुवात केली होती	We had begun (वुइ हॅड् बिगन्) आम्ही सुरुवात केली होती
द्वि. पु.	You had begun (यू हॅड् बिगन्) तू सुरुवात केली होतीस	You had begun (यू हॅड् बिगन्) तुम्ही सुरुवात केली होतीत
तृ. पु.	He, She, It had begun (ही, शी, इट् हॅड् बिगन्) त्याने, तिने, त्याने सुरुवात केली होती	They had begun (दे हॅड् बिगन्) त्यांनी सुरुवात केली होती

पूर्ण भविष्यकाळ (Future Perfect Tense)

To hear (टु हिअर) ऐकणे.

	एकवचन	अनेकवचन
प्र. पु.	I shall have heard (आय् शॅल् हॅव् हर्ड) मी ऐकलेले असेल	We shall have heard (वुइ शॅल् हॅव् हर्ड) आम्ही ऐकलेले असेल
द्वि. पु.	You will have heard (यू विल् हॅव् हर्ड) तू ऐकलेले असशील	You will hav hearde (यू विल् हॅव् हर्ड) तुम्ही ऐकलेले असेल
तृ. पु.	He, She, It will have heard (ही, शी, इट् विल् हॅव् हर्ड) त्याने, तिने, त्याने ऐकलेले असेल	They will have heard (दे विल् हॅव् हर्ड) त्यांनी ऐकलेले असेल.

वरील उदाहरणांवरून पुढील गोष्टी लक्षात याव्या. जेव्हा आपणास भूतकाळातील एका विशिष्ट क्षणापूर्वी पूर्ण झालेल्या क्रियेबद्दल बोलावयाचे

असते तेव्हा आपण पूर्ण भूतकाळ (Past Perfect Tense) वापरतो व जेव्हा आपणांस भविष्यकाळातील एका विशिष्ट वेळेपूर्वी पूर्ण होणाऱ्या क्रियेबद्दल बोलावयाचे असते तेव्हां आपण पूर्ण भविष्यकाळ (Future Perfect Tense) वापरतो.

तसेच, पूर्ण भूत व पूर्ण भविष्यकाळ तयार करतांना पूर्ण वर्तमानकाळामध्येच करतात व त्यावेळी to have या सहाय्यकारी क्रियापदाचा उपयोग करतात.

पूर्ण भूतकाळामध्ये had (हॅड्) या भूतकाळी रूपाचा उपयोग होतो, तर पूर्ण भविष्यकाळामध्ये will have, shall have या भविष्यकाळी रूपांचा.

धडा १८ वा

अर्थ विचार

Moods (मूड्स्)

क्रियापदाचा सर्वसाधारण उपयोग हा एखादे विधान करण्यासाठी होत असतो किंवा प्रश्न विचारण्यासाठी. पण कधी कधी दुसऱ्याला आज्ञा करण्यासाठी किंवा एखादी इच्छा व्यक्त करण्यासाठीही ते उपयोजिले जाऊ शकते हेही तेवढेच खरे.

क्रियापदाच्या उपयोगाच्या ह्या ज्या विविध पद्धती आहेत त्यांनाच इंग्रजीमध्ये Modes (मोड्स्) किंवा Manners (मॅनर्स) असे म्हणतात. त्यावरूनच 'Mocd' (मूड) म्हणजे पद्धती किंवा 'अर्थ' असा शब्द तयार झाला आहे. लॅटीन भाषेतील 'Modus' (मोडस्) वरून या 'Mood' शब्दाची व्युत्पत्ती केली जाते.

इंग्रजीमध्ये सामान्यपणे पुढील चार अर्थ (Moods) मानले जातात.

(1) Imperative Mood इम्परेटिव्ह मूड
(2) Indicative ,, इन्डिकेटिव्ह मूड
(3) Infinitive ,, इन्फिनीटिव्ह मूड
व (4) Subjunctive ,, सब्जंक्टिव्ह मूड

यांनाच अनुक्रमे आज्ञार्थ, स्वार्थ, सामान्यार्थ व संकेतार्थ अशी मराठी नावे आहेत.

'Imperative Mood' व्यक्त करणारी सारीच वाक्ये मात्र आज्ञार्थी असतात असे नव्हे. कधी कधी विनंती करण्यासाठी, सूचना देण्यासाठी किंवा प्रार्थना करण्यासाठीही हा 'अर्थ' वापरतात.

पुढील वाक्यांवरून हे अधिक स्पष्ट होईल.

आज्ञार्थ–Imperative Mood (इम्परेटिव्ह मूड)

आज्ञा (1) Open your book at page 88.
(ओपन् युवर बुक ॲट पेज एटीएट्.)
पृष्ठ ८८ वर आपले पुस्तक उघडा.

विनंती (2) Please, be quiet.
(प्लीज बी क्वाएट.) कृपया शांत रहा.

सूचना (3) Stand and start.
(स्टँड ॲंड स्टार्ट.) उभे रहा नि निघा.

प्रार्थना (4) Oh God ! help us to defend the country.
(ओह गॉड ! हेल्प अस टु डिफेण्ड कण्ट्री.)
हे देवा ! देशाचे रक्षण करण्यास आम्हाला बळ दे.

(5) Have mercy upon us.
(हॅव् मर्सी अपॉन् अस.) आम्हांवर दया करा.

स्वार्थ–Indicative Mood (इण्डिकेटिव्ह मूड)

ज्यावेळी वाक्यांतील कर्ता केवळ होकारार्थी किंवा नकारार्थी विधान करीत असतो तेव्हां तिथे 'स्वार्थ' किंवा Indicative Mood (इंडिकेटिव्ह मूड) समजतात. एखाद्या घटनेचे वर्णन करण्यासाठी किंवा प्रश्न विचारण्यासाठीही हा 'अर्थ' उपयोजिला जातो.

जसे :—(1) Dinesh goes to school.
(दिनेश गोज् टु स्कूल.) दिनेश शाळेत जातो.

किंवा – (2) Do you read a book ?

(डु यू रीड अ बुक ?) तू पुस्तक वाचतोस का ?

(3) No, I don't.

(नो, आय् डोण्ट.) छे, मी नाही.

सामान्यार्थ - Infinitive Mood (इन्फिनिटिव्ह मूड)

क्रियापदाची मूळ रूपे (To read टु रीड) वाचणे, To err (टु अर चुकणे) जेव्हां नामांप्रमाणे वापरली जातात तेव्हा त्यांना इंग्रजीमध्ये इन्फिनिटिव्ह असे म्हणतात. या धातुसाधित नामांचा उपयोग करून जो अर्थ व्यक्त केला जातो त्यालाच सामान्यार्थ किंवा इन्फिनिटिव्ह मूड असे म्हटले आहे. या अर्थाची काही उदाहरणे :—

(1) To err is human. (टु अर इज ह्यूमन)

चुकणे हा मनुष्यधर्म आहे.

(2) To read good books is a good hobby.

(टु रीड् गुड बुक्स् इज् ए गुड् हॉबी)

चांगली पुस्तके वाचणे हा चांगला छंद आहे.

(3) To obey parents is the duty of good pupils.

(टु ओबे पेरेण्ट्स् इज दि ड्युटी ऑफ गुड प्युपील्स.)

आई–वडिलांची आज्ञा पाळणे हे चांगल्या विद्यार्थ्यांचे कर्तव्य होय.

संकेतार्थ Subjunctive Mood (सब्जंक्टिव्ह मूड)

इच्छा व्यक्त करावयाची असली, हेतु प्रकट करावयाचा असला किंवा सत्याशी विपरित व असंबद्ध असा समज व्यक्त करायचा असला तर संकेतार्थाचा उपयोग करतात. तसेच, अमुक केले तर अमुक होईल असा संकेत दाखवायचा असला तरी ह्या 'अर्था'ची रचना केली जाते. उदाहरणार्थ :—

इच्छा (1) Long live the Lokraj.
(लॉंग लिव्ह् दि लोकराज्,) लोकराज्य चिरायु होवो.
(2) O, that I were a king.
(ओ दॅट् आय् वेअर अ किंग.) मी राजा असतो तर !
हेतू (3) We eat that we may live.
(वुइ ईट दॅट वुइ मे लिव्ह्.) जगण्यासाठी आपण अन्न घेतो.
(4) She works hard, that she may succeed.
(शी वर्क्स हार्ड दॅट शी मे सक्सीड.)
यश मिळावे म्हणून ती खूप प्रयत्न करते.
(5) Had I met him, I would have told him.
जरतारी (हॅड् आय् मेट हिम् आय् वुड् हॅव् टोल्ड हिम्.)
संकेतार्थ मी त्याला भेटलो असतो तर त्याला सांगितले असते.
(6) If you do so, it would be your great mistake. (इफ् यू डु सो, इट् वुड बी युवर ग्रेट मिस्टेक.)
तू असे करशील तर ती तुझी फार मोठी चूक होईल.

वरील चार अर्थांपैकी Indicative Mood व Subjunctive Mood हे अतिशय महत्त्वाचे. त्यांची खालील रूपे नीट लक्षात ठेवावी.

वर्तमानकाळ Present Tense

Indicative Mood (स्वार्थ)	Subjunctive Mood (संकेतार्थ)
I am आय् ॲम्	I be आय् बी
We are वुइ आर्	We be वुइ बी
एकवचन व अ. व. } You are यू आर्	You be यू बी
He / She / It } is ही शी इट् इज़	He / She / It } be ही शी इट् बी
They are दे आर्	They be दे बी

भूतकाळ Past tens

Indicative Mood (स्वार्थ)	Subjunctive Mood (संकेतार्थ)
प्र. पु ए. व. I was आय् वॉज्	I were आय् वेअर
अ. व. We were वुइ वेअर	We were वुइ वेअर
द्वि. पु. दोन्ही वचने You were यू वेअर	You were यू वेअर
तृ. पु. ए. व. He, She, It was ही शी इट् वॉज्	He, She, It were ही शी इट् वेअर
They were दे वेअर	They were दे वेअर

टीपः—वरील दोन्ही काळांची रूपे नीट पाहिली तर काय लक्षात येते ? वर्तमानकाळी संकेतार्थी सारी रूपे (ही शी इट्सहित) बी (be) अशी होतात.

भूतकाळी संकेतार्थी सारी रूपे (ही शी इट्सहित) वेअर (were) अशी होतात.

याचाच अर्थ—वर्तमानकाळी स्वार्थी तृ. पु. ए. वचन He, She, It speaks असे झाले तर वर्तमानकाळी संकेतार्थी तृ. पु. ए. वचन He, She, It speak (s नाही) असेच राहील.

त्याचप्रमाणे भूतकाळी स्वार्थी प्र. पु. ए. वचनी I was असे असले तरी भूतकाळी संकेतार्थी प्र. पु. ए. वचनी I were व भूतकाळी स्वार्थी तृ. पु. ए. वचनी He, She, It was असे असले तरी भूतकाळी संकेतार्थी तृ. पु. ए. वचनी He, She, It were (was नव्हे) असेच राहील.

धडा १९ वा

क्रियापदाची तीन रूपे

इंग्रजींतील एकाच क्रियापदाची संदर्भाप्रमाणे पुढील तीन रूपे होतात. क्रियापद, त्याचा भूतकाळ व क. भू. धातुसाधित विशेषणे. त्यांची ही यादी लक्षांत ठेवा.

Verb	Past Tense	Past Participle
arise	arise	arisen
ask	asked	asked
attack	attacked	attacked
bear	bore	borne (born)
beat	beat (बेट)	beaten
become	became	become
begin	began	begun
bend	bent	bent
bid	bid	bid
bid	bade (bid)	bidden (bid)
bind	bound	bound
bite	bit	bitten
bleed	bled	bled
blend	blended (blent)	blended (blent)
blow	blew	blown
break	broke	broken
bring	brought	brought
build	built	built
burn	burned (burnt)	burned (burnt)
burst	burst	burst
buy	bought	bought

cast	cast	cast
catch	caught	caught
choose	chose	chosen
climb	climbed	climbed
come	came	come
creep	crept	crept
cut	cut	cut
deal	dealt	dealt
dig	dug	dug
dive	dived (dove)	dived
do	did	done
drag	dragged	dragged
draw	drew	drawn
dream	dreamed (dreamt)	dreamed (dreamt)
dress	dressed (drest)	dressed (drest)
drink	drank	drunk (drunken)
drive	drove	driven
drown	drowned	drowned
drug	drugged	drugged
dwell	dwelt (dwelled)	dwelt (dwelled)
eat	ate	eaten
fall	fell	fallen
feed	fed	fed
feel	felt	felt
fight	fought	fought
find	found	found
flee	fled	fled
flow	flowed	flowed
fly	flew	flown

forecast	forecast, forecasted	forecast, forecasted
forget	forgot	forgot, forgotten
forsake	forsook	forsaken
freeze	froze	frozen
get	got	got, gotten
go	went	gone
grind	ground	ground
grow	grew	grown
hang (वस्तुबाबत)	hung	hung
hang (व्यक्तीबाबत)	hanged	hanged
happen	happened	happened
hear	heard	heard
hide	hid	hidden
hit	hit	hit
hold	held	held
hurt	hurt	hurt
keep	kept	kept
kneel	knelt (kneeled)	knelt (kneeled)
know	knew	known
lay	laid	laid
lead	led	led
learn	learned, learnt	learned, learnt
leave	left	left
lend	lent	lent
let	let	let
lie (खोटे बोलणे)	lied	lied
lie (रेलणे)	lay	lain
light	lighted, lit	lighted, lit
loose	loosed	loosed

lose	lost	lost
mean	meant	meant
meet	met	met
pass	passed	passed, past
pay	paid	paid
plead	pleaded, plead, pled	pleaded, plead, pled
prejudice	prejudiced	prejudiced
prove	proved	proved, proven
put	put	put
read (रीड)	rerd (रेड)	read (रेड)
ride	rode	ridden
ring	rang	rung
rise	rose	risen
run	ran	run
see	saw	seen
seek	sought	sought
sell	sold	sold
send	sent	sent
set	set	set
shake	shook	shaken
shine	shone	shone
shoot	shot	shot
show	showed	showed, shown
shrink	shrank, shrunk	shrunk
sing	sang	sung
sink	sank, sunk	sunk
sit	sat	sat
sleep	slept	slept
smell	smelled, smelt	smelled, smelt

speak	spoke	spoken
speed	sped, speeded	sped, speeded
spell	spelled, spelt	spelled, spelt
spend	spent	spent
spoil	spoiled, spoilt	spoiled, spoilt
spring	sprang, sprung	sprung
stand	stood	stood
steal	stole	stolen
stick	stuck	stuck
sting	stung	stung
stride	strode	stridden
strike	struck	struck, striken
string	strung	strung
strive	stroved, strived	striven, strived
swear	swore	sworn
sweep	swept	swept
swim	swam	swum
swing	swung	swung
take	took	taken
teach	taught	taught
tear	tore	torn
tell	told	told
think	thought	thought
thrive	throve, thrived	thriven, thrived
throw	threw	thrown
tread	trode	trodden, trod
use	used	used
wake	woke, waked	waked, woken
wear	wore	worn

weep	wept	wept
win	won	won
wind	wound	wound
work	worked, wrought	worked, wrought
wring	wrung	wrung
write	wrote	written

धडा २० वा

काही साधित शब्द

Compound Words (कॉम्पाऊण्ड वर्ड्स्)

या धड्यात आपण साधित शब्दांची काही उदाहरणे पाहणार आहोत.

दोन शब्द जोडून किंवा शब्दामागे अथवा शब्दापुढे काही उपसर्ग जोडून जे शब्द करतात त्यांना '**साधित शब्द**' असे म्हणतात. त्यापैकी शब्दांच्या मागे जोडलेल्या उपसर्गास Préfix (प्रिफिक्स) व पुढे जोडलेल्या उपसर्गास Suffix (सफिक्स) असे म्हणतात.

Gate-keeper (गेटकिपर) Circus-master (सर्कसमास्टर) किंवा House-rent (हाऊसरेण्ट) हे दोन शब्दांपासून बनलेले साधित शब्द होत. त्यांची उदाहरणे आपण पुस्तकामध्ये अनेक पाहतो.

येथे उपसर्ग लावून साधलेले साधित शब्द पाहूया.

Prefixes (प्रिफिक्सेस) पूर्वोपसर्ग

Please (प्लीज) खूष करणे Displease (डिस्प्लीज) नाखूष करणे	Dis (डिस्)
Important (इंपॉर्टण्ट) महत्त्वाचा Unimportant (अन्इंपॉर्टण्ट) शुल्लक Do (डू) करणे Undo (अनडू) मोडणे	Un (अन्)

Suffixes (सफिक्सेस) उत्तरोपसर्ग

गट पहिला

Loyal (लॉयल्) इमानी Legal (लीगल) कायदेशीर	al (अल्)
Fortunate (फॉर्च्युनेट) नशिबवान Private (प्रायव्हेट) खाजगी	ate (एट)
Honour (ऑनर) मान Dishonour (डिस्ऑनर) अपमान	
Possible (पॉसिब्ल्) शक्य Impossible (इम्पॉसिब्ल्) अशक्य Perfect (पर्फेक्ट) पूर्ण Imperfect (इम्पर्फेक्ट) अपूर्ण	Im (इम्)
Correct (करेक्ट) बरोबर Incorrect (इन्करेक्ट) चूक Active (ॲक्टिव्ह) चपळ Inactive (इनॅक्टिव्ह) मंद	In (इन्)
Use (यूज) उपयोग Misuse (मिस्यूज) दुरुपयोग Fortune (फॉर्च्यून) दैव Misfortune (मिस्फॉर्च्यून) दुर्दैव	Mis (मिस्)

गट दुसरा

ble

Terrible (टेरिबल्) भयंकर

Eatable (इटेबल) खाण्याजोगा

age

Homage (होमेज) आदरांजली

Bondage (बॉँडेज) बंधन

en

Wooden (वुडन्) लाकडी

ence

Obedience (ओबिडियन्स) आज्ञाधारकपणा

Woolen (वुलन) लोकरी

Confidence (कॉन्फिडन्स) खात्री

ish

Womanish (वुमानिश) बायकी

Foolish (फूलीश) मूर्ख

ment

Management (मॅनेजमेंट) व्यवस्था

Arrangement (ॲरेंजमेंट) रचना

गट तिसरा

like

Godlike (गॉडलाइक्) देवासमान

Warlike (वॉरलाइक्) मर्दानी

en

To sharpen (टु शार्पन) तासणे

To strengthen (टु स्ट्रेंग्दन) मजबूत करणे

fy

To qualify (टु क्वालिफाय्) अधिक माहिती सांगणे

To modify (टु मॉडिफाय्) मर्यादित करणे

ize

To realize (टु रिअलाइज) जाणवणे

To civilize (टु सिव्हिलाइर्ज) सुधारणे

ing

Walking (वॉकिंग) चालणे

Writing (रायटिंग) लेखन

गट चवथा

ly

Properly (प्रॉपर्ली) योग्यरीतीने

Badly (बॅड्ली) वाईट रीतीने

ship

Friendship (फ्रेंडशिप) मैत्री

Scholarship (स्कॉलरशिप) शिष्यवृत्ति

wise

Likewise (लाइकवाइज) त्याचप्रमाणे

Otherwiae (अदरवाइज) नाहीतर

गट पाचवा

ard

A coward (ए कॉवर्ड) भित्रा

A drunkard (ए ड्रंकर्ड) दारुडा

ar

A sailor (ए सेलर) खलाशी

A tailor (ए टेलर) शिंपी

er

A bearer (ए बेअरर) बाळगणारा A carpenter (ए कार्पेंटर) सुतार

गट सहावा

dom

Freedom (फ्रिडम) स्वातंत्र्य Kingdom (किंगडम) राज्य

पूर्वोपसर्ग व उत्तरोपसर्गांची आणखी काही उदाहरणे :—

Prefixes

1 ante-(before)	antedate, anteroom
2 anti-(against किंवा opposite)	antisocial, antiwar
3 hyper-(beyond the ordinary)	hypercritical hypersensitive
4 il, im, in, ir-(not)	illiterate, impossible inaccurate, irresponsible
5 poly-(many)	polygon polysyllable
6 post-(after)	postseason, postwar

Suffixes

1 ful-(as much as will fill)	beautiful, spoonful
2 hood-(state, condition character)	childhood falsehood likelihood
3 less-(without)	faultless, hopeless

4 ly–(like) saintly, womanly
5 meter–(measure) seedometer, thermometer
6 polis–(city or resident of) metropolis cosmopolitan
7 ship–(condition, skill) friendship, statesmanship
8 some–(tendency) boathsome, meddlesome

आता नुसत्या उपसर्गांची ही मलीमोठी यादी—

प्रथम पूर्वोपसर्ग

a	neo
audio	non
auto	off
bi	out
bio	over
co	per
com	peri
cross	pre
de	pro
dis	pseudo
en	re
ex	semi
extra	sub
fore	super
inter	syn
intra	tel
micro	trans
mid	un
mis	under
multi	up

आणि हे उत्तरोपसर्ग

age
al
er
est
fold
graph
ine
ish
ist
ity
let
like
logy
ment
ness
phone
ward
ways
wise
y

धडा २१ वा

प्रचारातील काही संक्षिप्त रूपे व त्यांचे अर्थ

Abbreviations

A1	First class
A. C.	Ante Christum (खिस्तपूर्व)
A. D.	Anno dommini (खिस्तानंतर)

A. D. C. Aide-de-camp
A. G. Accountant General
A. M. Anno mundi
Ante meridiem
A. I. R. All India Radio
B. A. Bachelor of Arts
B. Agr. Bachelor of Agriculture
Bar. Barrister
B. B. C. British Broadcasting corporation
B. C. Before Christ
B. Com Bachelor of commerce
B. E. Bachelor of Engineering
B. L. Bachelor of Law किंवा
Bachelor of Letter
B. Litt Bachelor of Literature
B. LL. or LL. B. Bachelor of Laws
B. Sc. Bachelor of Science
Capt. Captain
C. E. Civil Engineer
C. I. D. Criminal Investigation Department
C/o Care of
C. M. Chief Minister
D. Lit. किंवा D. Litt. Doctor of Literature
D. L. O. Dead Letter Office
D. Phil. Doctor of Philosophy
D. I. R. Defence of India Rule
Ed. Edit. Edited; Edition
ED (s) Editors
Etc किंवा & c Etcetera, and So forth and others

Fict. Fiction
Fig. Figure
Ft. Foot किंवा Feet
G. M. General Manager
Govt. Government
G. P. O. General Post Office
H. E. His Eminence किंवा His Exilency
Hon. Honourable, Honorary
H. Q. Head Quarters
Ht. Height
I. A. S. Indian Administrative Service
Ib. Ibid In the same place
i. e. idest that is
In. Inch, Inches
I. p., I. Q. Idem Quod (the same as)
J. P. Justice of the Peace
Kg. Kilogramme, Keg Kilo
Kil., Kilom. Kilometre Km
K. S. I. Knight of the star of India
L. b. किंवा L. b. w. Leg before wicket
Lb. Pound weight
Lieut किंवा Lt. Lieutenant
LL. B. Legum Baccalaureus (Bechelor of Laws)
LL. D. Degum Doctor (Doctor of laws)
Lt. Gen Lieutenant-General
Lt. Gov. Lieutenant-Governor
M. A. Master of Arts
M. C. C. Myrylebone Cricket Club
M. D. Doctor of Medicine

Mg.	Milligramme
Misc.	Miscellaneous
M. O.	Medical Officer, Money Order
M. P.	Member of Parliament
Mr.	Mister
Mrs.	Missis (Mistress)
N. B.	nota bene (Note well)
No	Number
Oz	Ounce (s)
P. PP.	Page, Pages
Ph. B.	Bachelor of Philosophy
Ph. D.	Doctor of Phylosophy
P. M.	Prime Minister
P. M.	Post Meridian (after noon)
Pro.	Professional, Professor
Prox	Next month
P. S.	Postscript
P. T. O.	Please turn over
Q. E. D.	Which was to be proved
Rs.	Rupees
R. S. V. P.	Reply if you please
Soi. fu.	That you may know
Sec.	Section
Sh.	Shilling
S. O. S.	Save our Souls (Distress signal)
Sr.	Sinior, Sir
St.	Street, Saint
Stet.	Let it stand
S. V.	Sub voce (under the title)
T. B.	Tuberculosis

Tonn.	Tonnage
U. S. A.	United States of America
U. S. S. R.	Union of Socialist Soviet Republics
Via.	Vide (see)
Viz.	Videlicet (Namely)
Vol.	Volume
V. P. P.	Value payable by post
W. C.	Water-Closet
W. f. wf.	Wrong font or fount
Wk.	Week
Wt.	Weight
X	Ex (without), Ten
Xm;	Xmas Christmas
Yd (s)	Yard (s)
Y. M. C. A.	Young men's Christian Association
Y. W. C. A.	Young Women's ,,
Zn	Zinc
Zr	Zirconium

धडा २२ वा

रोमन आकडे (Roman Numerals)

I	1	IX	9
II	2	X	10
III	3	XI	11
IV	4	XII	12
V	5	XIII	13
VI	6	XIV	14
VII	7	XV	15
VIII	8	XVI	16

XVII	17	XC	90
XVIII	18	XCV	95
XIX	19	XCIX	99
XX	20	C	100
XXV	25	CL	150
XXIX	29	CC	200
XXX	30	CCC	300
XXXV	35	CD	400
XXXIX	39	D	500
XL	40	DC	600
XLV	45	DCC	700
XLIX	49	DCCC	800
L	50	CM	900
LV	55	M	1,000
LIX	59	MD	1,500
LX	60	MM	2,000
LXV	65	MMM	3,000
LXIX	69	MMMM किंवा MV	4,000
LXX	70		
LXXX	80		
LXXXV	85	V	5,000
LXXXIX	89	M	1,000,000

रोमन आकड्यात सन (साल किंवा शक) असा लिहितात

MDC	1600	MECC	1700
MDCCC	1800	MCM किंवा MDCCC	1900
MCMX	1910	MCMXX	1920
MCML	1950	MCMLX	1960
MCMLXV	1965	MCMLXVI	1966
		आणि MCMLXVII	1967

धडा तेवीसावा

व्यावहारिक शब्दकोश (भाग पहिला)

शरीराचे विविध भाग

Body	बॉडी	शरीर
Head	हेड	डोके, शिर
Forehead	फोरहेड	कपाळ
Neck	नेक	मान
Eye	आय्	डोळा
Ear	इअर	कान
Nose	नोज	नाक
Lip	लिप्	ओठ
Chin	चिन	हनुवटी
Tongue	टंग	जीभ
Sholder	शोल्डर	खांदा
Breast	ब्रेस्ट	उरोज
Skin	स्किन	त्वचा
Vein	व्हेन	शीर, रक्तवाहिनी, नीला
Artery	आर्टरी	धमनी, रोहिणी
Heart	हार्ट	हृदय
Lung	लंग	फुफ्फुस
Liver	लिव्हर	पित्ताशय
Blood	ब्लड	रक्त
Flesh	फ्लेश	मांस
Bone	बोन	हाड
Skull	स्कल	कवटी
Brain	ब्रेन	मेंदू
Throat	थ्रोट	कंठ

Face	फेस	चेहरा
Muscle	मसल	स्नायू
Rib	रिब्	बरगडी
Jaw	जॉ	जबडा
Navel	नॅव्हेल	बेंबी, नाभी
Pulse	पल्स	नाडी
Eye-brow	आयब्रो	भुवई
Eye-lid	आयलिड	पापणी
Eye-lash	आयूलॅश	पापणीचा केस
Nostril	नॉस्ट्रिल	नाकपुडी
Fist	फिस्ट	मूठ
Beard	बिअर्ड	दाढी
Gum	गम	हिरडी
Limb	लिंब	अवयव
Back-bone	बॅक बोन	पाठीचा कणा
Palate	पॅलेट	टाळा
Pupil	पुपील	डोळ्याची बाहुली
Chest	चेस्ट	छाती
Arm pit	आर्म पिट	खाक
Elbow	एल्बो	कोपर
Palm	पाम	तळहात
Belly	बेली	पोट
Stomach	स्टमक	पोट
Waist	वेस्ट	कंबर
Loin	लॉइन	कंबर
Wrist	रिस्ट	मनगट
Thumb	थंब	अंगठा
Thigh	थाय	मांडी
Knee	नी	गुडघा
Ankle	अँकल	घोटा

Toe	टो	घोटा
Heel	हील	टाच
Sole	सोल	पायाचा तळवा

रोगांची नावे

Headache	हेडएक	डोकेदुखी
Eyesore	आयुसोअर	डोळे येणे
Asthma	ॲस्थमा	दमा
Myopia	मायोपिया	अधु दृष्टी
Insomnia	इन्सॉम्निया	निद्रानाश
Toothache	टूथएक	दातदुखी
Lumbago	लुंबॅगो	कंबर धरणे
Giddiness	गिडिनेस	चक्कर येणे
Hiccough	हिकफ्	उचकी
Worms	वर्म्स	कृमि
Teething	टीथिंग	मुलाचे दात येणे
Tonsilitis	टॉन्सिलाइटिस	कंठशूल
Mumps	मम्प्स	गालफुगी, कंठमाळा
Typhoid	टायफॉइड	विषमज्वर
Influenza	इन्फ्लूएन्झा	' फ्लू ताप
Smallpox	स्मॉलपॉक्स	देवी
Chickenpox	चिकन्पॉक्स	कांजिण्या
Cholera	कॉलरा	पटकी, अतिसार
Diabetes	डायबेटिस	मधुमेह
Consumption	कन्झम्प्शन	क्षय
Tuberculosis	टयूबरक्युलॉसिस	(टी. बी.) क्षय
Eczema	एक्झीमा	इसब
Sunstroke	सन्स्ट्रोक	उष्माघात
Bile	बाइल	पित्त
Heart-Diseas	हार्टडिसिज	हृदयविकार
Palpitation	पल्पिटेशन	धडधड

Diarrhoea	डायरिया	अतिसार
Dysentery	डिसेंटरी	आव
Piles	पाइल्स	मूळव्याध
Constipation	कॉन्स्टिपेशन	बद्धकोष्ठता
Catarrh	कॅटार	पडसे
Swoon	स्वून	मूर्च्छा
Maleria	मलेरिया	हिवताप
Jaundice	जॉंडीस	कावीळ
Measles	मिझल्स	गोवर
Cancer	कॅन्सर	कर्करोग
Pneumonia	न्युमोनिया	न्युमोनिया
Paralysis	परॅलिसिस	अर्धांग
Cold	कोल्ड	सरदी
Boil	बॉइल	फोड
Pimple	पिंपल	पुटकुळी

चोरी, दरोडे, खून वगैरे संबंधी

Murder	मर्डर	खून
Murderer	मर्डरर	खुनी
Burglar	बर्गलर	घरफोड्या
Burglary	बर्गलरी	घरफोडी
Bribery	ब्रायबरी	लाचलुचपत
Theft	थेफ्ट	चोरी
Pilfering	फिल्फरींग	खिसेकापूपणा
Treachery	ट्रेचरी	विश्वासघात
Plunder	प्लंडर	लूटमार
Forgery	फोर्जरी	खोटि सही करणे
Smuggler	स्मगलर	जकात चुकविणारा
Revolt	रिव्होल्ट	बंड
Arson	आर्सन	घरादारांची जाळपोळ

Piracy	पिरसी	चाचेगिरी
Fraud	फ्रॉड	पैशांची अफरातफर
Breach of Trust	ब्रीच ऑफ ट्रस्ट	विश्वासघात
Crime	क्राइम	गुन्हा
Abetment	अॅबेटमेंट	चिथावणी (अपराधाला)
Asssault	अॅसॉल्ट	हल्ला
Defamation	डिफेमेशन	अब्रुनुकसानी
Suicide	सुइसाईड	आत्मघात
Assassination	अॅसॅसिनेशन	खून, वध
Perjury	पर्ज्युरी	शपथ घेऊनही खोटे बोलणे
Sedition	सिडिशन	देशद्रोह, प्रसार
Atrocity	अॅट्रॉसिटी	घोर अत्याचार
Detenue	डिटेन्यू	स्थानबद्ध व्यक्ती
Guilty	गिल्टी	अपराधी
Complainant	कंप्लेनंट	फिर्यादी
Plaintiff	प्लेंटीफ	वादी, दावेदार
Pleader	प्लीडर	व. लि
Defendant	डिफेंडंट	प्रतिवादी
Convict	कॅन्व्हिक्ट	दोषी माणस
Public Prosecutor	पब्लिक प्रॉसिक्युटर	सरकारी वकील
Prosecution	प्रॉसिक्युशन	फिर्याद
Cheat	चीट	फसव्या, बदमाष
Spy	स्पाय्	गुप्तहेर
Prison	प्रिझन	तुरुंग
Gaol	जेल	,,
Jail	,,	,,
Constable	कॉन्स्टेबल	रक्षक
Police	पोलीस	,,
Jailor	जेलर	तुरुंगाधिकारी

Judge	जज	न्यायाधीश
Judgement	जज्जमेंट	न्यायदान
Court of law	कोर्ट ऑफ लॉ	न्यायालय
Coroner	कारोनर	संशयास्पद मृत्यूची चौकशी करणारा अधिकारी
Accomplice	अंकम्प्लीस	सहापराधी
Accused	अॅक्यूज्ड	अपराधी
Chargesheet	चार्जशीट	आरोपपत्र
Rigorous Imprisonment	रिगरस इम्प्रिझनमेंट	सश्रम कारावास
Simple Imprisonment	सिम्पल इम्प्रिझनमेंट	साधा कारावास
Trial	ट्रायल	खटला
Capital Punishment	कॅपिटल पनिशमेंट	देहांत शासन
Death sentence	डेथ सेंटेन्स	देहांत शासन
Witness	विट्नेस	साक्षिदार
Bailiff	बेलीफ	जप्तीदार
Bail	बेल	जामीन
Attachment	अॅटॅचमेंट	जप्ती
Decree	डिक्री	हुकूमनामा
Verdict	व्हर्डिक्ट	निकाल
Executioner	एक्झिक्युशनर	मांग, मारेकरी
Warrant	वॉरंट	पकडण्याची आज्ञा
Solicitor	सॉलीसीटर	कायद्याचा सल्लागार
Attorney	अॅटर्नी	,,
Magistrate	मॅजिस्ट्रेट	फौजदारी न्यायाधीश
Criminal Court	क्रिमिनल कोर्ट	फौजदारी दावे चालविणारे न्यायालय
Civil Court	सिव्हिल कोर्ट	दिवाणी दावे चालविणारे न्यायालय
Sessions Court	सेशन्स कोर्ट	जिल्हा न्यायालयावरील मध्यम न्यायालय
High Court	हाय कोर्ट	वरिष्ठ न्यायालय
Supreme Court	सुप्रीम कोर्ट	न्यायालय

कचेरीसंबंधी

Office	ऑफिस	कचेरी
Information	इन्फर्मेशन	माहिती
Receptionist	रिशेप्शनिस्ट	स्वागतकर्ता
Inquiry	इन्कायूरी	चौकशी
Form	फॉर्म	नमुना
Rack	रॅक	घडवंची
Secretary	सेक्रेटरी	सचिव
Under-Secretary	अंडर-सेक्रेटरी	उपसचिव
Deputy-Secretary	डेप्युटी सेक्रेटरी	सहाय्यक सचिव
Superintendent	सुपरिंटेंडेंट	अधीक्षक
Branch-office	ब्रँच-ऑफिस	शाखा, कचेरी
Department	डिपार्टमेंट	खाते
Section	सेक्शन	विभाग
Manager	मॅनेजर	व्यवस्थापक
Controller	कंट्रोलर	नियंत्रक
Clerk	क्लार्क	कारकून
Peon	प्यून	पट्टेवाला
Typist	टायपिस्ट	टंकलेखक
Staff	स्टाफ	नोकरवर्ग
Employer	एम्प्लॉयर	मालक
Business	बिझिनेस	काम, धंदा
Duplicate	डुप्लीकेट	नक्कल
Cashier	कॅशिअर	कोशरक्षक
Steno-grapher	स्टेनोग्राफर	लघुलेखक
Auditor	ऑडिटर	हिशेबतपासनीस
File	फाइल	पत्रबंध
Draft	ड्राफ्ट	मसुदा
Office-copy	ऑफिस कॉपी	स्थलप्रत
Salary	सॅलरी	वेतन
Circular	सर्क्युलर	परिपत्रक

Gazette	गॅझेट	राजपत्र
Document	डॉक्युमेंट	लेख, दस्तऐवज
Promotion	प्रमोशन	बढती
Application	अॅप्लिकेशन	अर्ज

बँक व विम्यासंबंधी

Bank	बँक	पेढी
Banker	बँकर	सावकार
Bankrupt	बँकरप्ट	दिवाळखोर
Currency	करन्सी	चलनी नाणे
Saving	सेव्हिंग	शिल्लक
Deposit	डिपॉझिट	ठेव
Withdrawal	विथड्रॉअल	पैशांची उचल
Balance	बॅलन्स	शिल्लक
Cash	कॅश	रोख, गल्ला
Safe Deposit vault	सेफ डिपॉझिट	मौल्यवान वस्तु सुरक्षीत ठेवण्याची जागा
Mortgage	मॉर्टगेज	गहाण
Debt	डेट	कर्ज
Borrower	बॉरोअर	देणेदार
Credit	क्रेडिट	पत
Creditor	क्रेडिटर	धनको
Cash-book	कॅश बुक	रोजमेळ
Loan	लोन	कर्ज
Interest	इंटरेस्ट	व्याज
Fixed deposit	फिक्स्ड डिपॉझिट	मुदतबंद ठेव
Joint account	जॉइंट अकाऊंट	समाईक खाते
Current account	करंट अकाऊंट	चालू खाते
Liability	लायबिलिटी	जबाबदारी
Liabilities	लायबिलिटीज	देणी, ऋण

Over–draft	ओव्हर ड्राफ्ट	शिलकीपेक्षा जास्त उचल करण्याचा धनादेश
Cheque	चेक	धनादेश
Balance-sheet	बॅलन्सशीट	ताळेबंद
Policy	पॉलिसी	विमापत्र
Life-insurance	लाइफइन्शुरन्स	आयुर्विमा
Insurance company	इन्शुरन्स कंपनी	विमा मंडळी
Insurance agent	इन्शुरन्स एजंट	विमा दलाल
Insurer	इन्शुअरर	विमेदार
Premium	प्रिमिअम	विमाहप्ता
Instalment	इन्स्टॉलमेंट	हप्ता
Maturity	मॅच्युरिटी	प्रौढत्व, विमा पूर्ण होण्याची वेळ

धडा चौवीसावा

व्यावहारिक शब्दकोष (भाग दुसरा)

पुस्तक–प्रकाशन वगैरे संबंधी

Manuscript	मॅन्युस्क्रिप्ट	हस्तलिखित
Compilation	कंपायलेशन	संग्रह
Matter	मॅटर	मजकूर
Magazine	मॅगझीन	नियतकालिक
Critic	क्रिटिक	टीकाकार
Block	ब्लॉक	चित्राचा ठसा
Subscriber	सबस्क्रायबर	वर्गणीदार
Reader	रीडर	वाचक
Agent	एजंट	प्रतिनिधि
Advertiser	ॲडव्हरटायजर	जाहिरातदार
Curator	क्युरेटर	संग्रहाधिकारी
Dictionary	डिक्शनरी	शब्दकोश
Publisher	पब्लिशर	प्रकाशक
Librarian	लायब्ररीयन	ग्रंथपाल

Author	ऑथर	लेखक
Writer	रायटर	लेखक
Poet	पोएट	कवि
Novelist	नॉव्हेलिस्ट	कादंबरीकार
Essayist	एसेइस्ट	निबंधकार
Dramatist	ड्रामाटिस्ट	नाटककार
Humourst	ह्युमारिस्ट	विनोदी लेखक
Printer	प्रिंटर	मुद्रक
Compositer	कंपॉझिटर	अक्षरांचे खिळे जुळविणारा
Daily	डेली	दैनिक
Weekly	विक्ली	साप्ताहिक
Bi-weekly	बाय्-विकली	द्वि-साप्ताहिक
Fort-nightly	फोर्ट-नाइटली	पाक्षिक
Monthly	मंथली	मासिक
Annual	ॲन्युअल	वार्षिक
News-paper	न्यूजपेपर	वर्तमानपत्र
News-agent	न्यूजएजंट	वृत्तविक्रेता
Block-maker	ब्लॉकमेकर	चित्रठसे बनविणारा
Proofreader	प्रुफरीडर	मुद्रितशोधक
Proofcorrector	प्रुफकरेक्टर	मुद्रितशोधक
Type-foundary	टाइपफाऊंड्री	टंकशाळा
Typography	टायपोग्राफी	मुद्रणकला

स्वयंपाकघरातील भांडीकुंडी

Pot	पॉट	भांडे
Basin	बॅसिन	पसरट भांडे
Bowl	बाऊल	गोल पसरट भांडे
Jug	जग	सुरई
Pitcher	पिचर	मातीचा घडा
Bucket	बकेट	बादली
Jar	जार	उभट भांडे

Tumbler	टम्ब्लर	पाणी पिण्याचे उभट मांडे
Pan	पॅन	तवा
Plate	प्लेट	ताट, ताटली
Dish	डीश	बशी
Saucer	सॉसर	बशी
Cup	कप	कप
Kettle	केटल	किटली
Flour	फ्लोअर	पीठ
Food	फूड	अन्न
Meal	मील	बारीक पीठ, भोजन
Split-pulse	स्प्लिट पल्स	डाळ
pancake	पॅनकेक	पोळी
Gram	ग्रॅम	हरभरा
Pea	पी	वाटाणा
Millet	मिलेट	बाजरी
Groundnut	ग्राउण्डनट	शेंगदाणा
Break-fast	ब्रेकफास्ट	न्याहारी
Lunch	लंच	दुपारचे जेवण
Supper	सपर	रात्रीचे जेवण
Dinner	डिनर	मेजवानी
Feast	फीस्ट	मेजवानी
Banquet	बॅंक्वेट	मेजवानी
Chilli	चिली	मिरची
Black-pepper	ब्लॅक पेपर	मिरी
Spices	स्पाइसेस	मसाला
Nutmeg	नटमेग	जायफळ
Cinamun	सिनॅमन	दालचिनी
Cardamom	कार्डामम	वेलदोडा, वेलची
Saffron	सॅफ्रन	केशर
Almond	आमंड	बदाम

Ginger	जिंजर	सुंठ
Salt	सॉल्ट	मीठ
Jaggery	जॅगरी	गुळ
Sugar	शुगर	साखर
Water	वॉटर	पाणी
Butter	बटर	लोणी
Butter-milk	बटरमिल्क	ताक
Cream	क्रीम	साय
Curds	कर्ड्स	दही
Oven	अव्हन	शेगडी
Spoon	स्पून	चमचा
Pincers	पिन्सर्स	चिमटा, सांडशी
Fork	फोर्क	काटा
Knife	नाइफ	सुरी
Pen-knife	पेन्-नाईफ	चाकू
Ladle	लॅड्ल	डाव, पळी
Sauce	सॉस	चटणी
Soup	सूप	रस्सा
Curry	करी	आमटी, कढी
Jam	जॅम	मुरंबा
Pudding	पुडिंग	दूधपाव
Syrup	सिरप	सरबत

कापड-पोषाख आदि

Table-cloth	टेबल-क्लॉथ	मेजावरील कापड
Bed-sheet	बेडशीट	चादर
Saree	सारी	साडी
Blouse	ब्लाऊज	पोलका
Jumper	जंपर	पोलका
Frock	फ्रॉक	झगा, झबले
Petticoat	पेटिकोट	लेहंगा (साडी आतून नेसण्याची)

Napkin	नॅप्कीन	हात पुसण्याचा छोटा टॉवेल
Scarf	स्कार्फ	गळपट्टा
Glove	ग्लोव्ह	हातमोजा
Handkerchief	हॅंकरचीफ	हातरुमाल
Turban	टर्बन	फेटा, साफा, पगडी
Cape	केप	खांद्यावर घ्यावयाचे वस्त्र
Veil	व्हेल्	घुंगट
Skirt	स्कर्ट	परकर
Bodice	बॉडीस	चोळी, कंचुकी
Shawl	शॉल	शाल
Quilt	क्विल्ट	रजई
Blanket	ब्लँकेट	घोंगडी, घाबळी
Rug	रग	लोकरी पांघरूण
Beauty aid	ब्युटीएड	सौन्दर्यप्रसाधन
Fashion	फॅशन	टूम, वेषभूषा
Face-powder	फेसपावडर	मुद्रामोहिनी
Lip-stick	लिप्स्टीक	लाली, ओष्ठशलाका
Perfumedoil	पर्फ्युम्ड ऑईल	सुवासिक तेल
Cosmetic	कॉस्मेटिक	अंगविलेपन, उटणं
Scent	सेन्ट	अत्तर
Nail-polish	नेल–पॉलिश	नखांची लाली
Snow	स्नो	तोंडाला लावण्याचे शीतल सुगंधी द्रव

रत्ने–दागिने वगैरे

Gem	जेम	रत्न
Coral	कॉरल	पोवळे
Saphire	सफायर	नीलमणी
Ruby	रुबी	माणिक
Garnet	गार्नेट	माणिक
Pearl	पर्ल	मोती
Diamond	डायमंड	हिरा
Jewel	ज्युवेल	रत्न

Emerald	एमरल्ड	पाचू
Ring	रिंग	अंगठी
Necklace	नेकलेस	माळ, हार, कंठा
Locket	लॉकेट	गाळ्यातील पदक
Nose-ring	नोजरिंग	नथ
Ear-ring	इअरिंग	कुड्या
Bracelet	ब्रेसलेट	बांगडी
Bangls	बँगल्स	बांगडी
Ancklet	अँक्लेट	पैंजण, वाळा
Clip	क्लिप	चिमटा
Hair-pin	हेअरपिन	आकडा
Brooch	ब्रूच	साडी वा आकडा
Ornament	ऑर्नमेंट	दागिना

युद्धविषयक

Military	मिलिटरी	भूदल
Army	आर्मी	भूदल
Navy	नेव्ही	नौदल
Troop	ट्रूप	सैन्यपथक
Artillery	आर्टिलरी	तोफखाना पथक
Division	डिव्हिजन	सैन्य विभाग
Regiment	रेजिमेंट	कर्नलच्या अधिकाराखालील सैन्य विभाग
Brigde	ब्रिगेड	सैन्य विभाग
Fleet	फ्लीट	युद्धनौकांचा ताफा
Battalian	बॅटालियन	पायदळाची किंवा इंजिनियरांची तुकडी
Platoon	प्लॅटून	सुमारे चाळीस सैनिकांचे पथक
Company	कंपनी	चार प्लॅटून्सचे पथक
Battleship	बॅटलशिप	युद्धनौका
Cruiser	क्रूझर	,,
War-ship	वॉरशिप	,,
Submarine	सबमरीन	पाणबुडी

Destroyer	डिस्ट्रॉयर	विनाशिका
Torpedo-boat	टॉर्पेडो बोट	पाणसुरुंगांनी सज्ज नौका
Bomber	बॉम्बर	बॉम्बफेकी विमान
Grenade	ग्रेनेड	लहान हातबॉम्ब
Tank	टँक	शस्त्रसज्ज लोखंडी मोटारगाडी
Gun	गन	तोफा
Anti-tankgun	अँटी टँकगन	टँकविरोधी तोफ
Anti-aircraftgun	अँटी एअरक्राफ्टगन	विमानविरोधी तोफ
Mine sweepers	माइन स्वीपर्स	पाणसुरुंग काढणाऱ्या नौका
Mine	माइन	पाणसुरुंग
Gunner	गनर	तोफा डागणारा
Colonel	कर्नल	रेजिमेंटवरील प्रमुख
Major	मेजर	कॅप्टनच्या वरचा अधिकारी
Captain	कॅप्टन	प्रमुख, घोडदळाचा किंवा नौकेचा प्रमुख
Admiral	ॲडमिरल	नौसेनेचा सर्वोच्च अधिकारी
Pilot	पायलट	वैमानिक
Sapper	सॅपर	सैन्य विभागांतील एंजिनीअर
Garrison	गॅरिसन	किल्ल्यावरील शिबंदी
Fort	फोर्ट	किल्ला
Fortress	फोर्ट्रेस	गढी
Strategy	स्ट्रॅटजी	युद्धातील डावपेच
Stratagem	स्ट्रॅटजम	”
War-cry	वॉर क्राय	रणगर्जना
Hostility	हॉस्टिलिटी	वैरभाव
Battle	बॅटल	लढाई
War	वॉर	युद्ध
Skirmish	स्कर्मिश	चकमक
Armament	आर्ममेंट	युद्धसामुग्री
Dynamite	डायनामाइट	सुरुंग
Ammunition	ॲम्युनिशन	दारूगोळा

Missile	मिसाइल	अस्त्र
Weapon	वेपन	शस्त्र
Pistol	पिस्टल	पिस्तूल
Machine-gun	मशिनगन	स्वयंचलीत बंदूक
Bullet	बुलेट	बंदुकीची गोळी
Arrow	ॲरो	बाण
Bow	बो	धनुष्य
Sword	सोअर्ड	तलवार
Bayonet	बायोनेट	बंदुकीला जोडलेले पोलादी पाते
Armour	आर्मर	चिलखत
Helmet	हेल्मेट	शिरस्त्राण
Arsenal	अर्सेनल	शस्त्रागार
Atom-bomb	ॲटमबॉंब	अणुबॉंब
Trench	ट्रेंच	खंदक
Naval-base	नेव्हल बेस	नाविक तळ
Air-base	एअर बेस	विमानतळ
Air-raid	एअर रेड	विमानहल्ला
Invader	इन्व्हेडर	आक्रमक
Aggressor	अग्रेसर	आक्रमक
Invasion	इन्व्हेजन	आक्रमण
Assault	ॲसल्ट	आक्रमण
Attack	ॲटॅक	आक्रमण
War-front	वॉरफ्रंट	युद्ध-आघाडी
Retreat	रिट्रिट	माघार
Cold-war	कोल्डवॉर	शीतयुद्ध
Pact	पॅक्ट	करार
Treaty	ट्रिटी	तह
Peace	पीस	शांतता
U. N. O.	युनो	राष्ट्रसंघ